

T I T. X.

Hoe men voor den Gerichte procederen moet, ende de saecke bedinght, wanneer beyde Parthyen erschynen, ende oock in cas van utblyven van een of beyde.

A R T. I.

In saecken tusschen Besaet ende Ontsaet, Pandingh ende Pandtkeringh, In- ende Uytleydingh, ende in cas van Klachte over geweld of Injurie, als de Verburginge ende Contraverburginge gedaen is, sal de saecke ten verzoeke van den Aenlegger mondelingh bepleyt ende daer op *de plano* recht gedaen worden; of andersints bevonden wordende, dat 't selve op eene mondelinge Pleydoye niet sal kunnen geschieden, sal Parthye geordonneert worden by geschrift te handelen, soo als hier na volgt.

I N H O U D.

1. Hoe deze *Articul van Borgstelling te verstaan.*
2. & 3. *Onderscheide Pradyk in 't mondeling of schriftelyk behandelen der zaak.*
4. *Ampliatie, by de Landschap, omtrent den eersten Art. gemaakt.*

X 2

1. [Als

1. [*Als de Verburging en Contraverburging gedaan is.* Zulks is te verstaan, wanneer dezelve door Parthyen geëischt word, die anders tot het stellen van Cautien niet verpligt zyn; zoo als zulks op den voorgaanden Titul is aangetekend.]
2. [*Ten verzoeke van den Aanlegger.* In de Ampten van tusschen Maas en Whaal en Neder-Betuwe word het aan de keur van den Aanlegger overgelaten, of hy de zaak mondeling wil behandelen, dan schriftelyk; verkiest hy 'tlaatste, dan steld hy onder de Wacht *pro-ut in scriptis*, daar by teffens overleggende zyné schriftelyke Aanspraak, wordende dan de zaak vervolgd in zulken manier en op zodane termynen, als in dezen *Tit. Art. 3. et seqq.*, ten opzigte van schriftelyke Pro-
3. ceduuren, is gestatueerd. Dog in den Ryke van Nymegen en Ampte van Over Betuwe worden alle zaaken mondeling behandeld, zoo het Gericht niet anders decreteerd.]
4. [*Mondeling.* Op den 15. November 1769. is door 't Hof, op autorisatie van de Landschap, door den druk gemeen gemaakt een Reglement, vervattende eenige verandering en Ampliatie in de dispositie van dezen Articul, inhoudende het volgende.]

A R T. I.

AMPLIATIE.

De Mondelinge Pleydoyen, waar van in den eersten Articul van den tienden Titul van het Landregt der vier Boven-Ampten des Nymeeegschen Quartiers gehandelt word, sullen voortaan
in

Schoon in scriptis worden vervat, moeten
 egter niet ingesteld worden als formeele
 Schrifstuuren, maar alleen bestaan in korte
 positien, relatief tot ieder document, 't
 welk tot justificatie van de Conclusie
 word geappliceert, als subintreerende die
 alleen in de plaats van notulen, die een
 Landschryver of Secretaris voor deesen
 daar van plagt te maaken, of immers ey-
 gentlyk hadde behooren te maaken, en dus de
 natuur van deselve moetende blyven behou-
 den, wordende de Advocaten op 'tserieu-
 ste gelast, om sig na deese goede meeninge
 van de Wetgeevende Magt, tenderende
 om alle wytlopigheid, kostbaarbeyd en
 oponthoud van 't Gericht te eviteren, en
 de expeditie van zaaken ter administratie
 van kort en onvertogen regt, met de min-
 ste kosten te bevorderen, en zig ten dien
 eynde in het formeeren van sulke Aan-
 spraaken en Antwoorden te gewinnen aan
 een styl en manier van zig uyt te drukken
 met de natuur en oogmerk deeser Schrif-
 tuuren overeenkomstig, by pene dat een
 Advocaat of Procureur, of beyden, wel-
 ke verpligt zyn, soo een Aanspraak of
 Antwoord tot een teeken dat die voor
 haar werk erkennen, met haar naam te
 onderschryven, by gebrek van het welk
 deselve nooyt eenig Salaris daar voor,
 selfs niet van haar eygen Principalen sul-
 len

len moogen inbrengen of genieten, 't gunt
voorf. niet observerende daar voor respon-
sabel sullen zyn, en daar over door 't Ge-
rigt met een boete of andersints zelfs met
interdictie van 't patrocinie aan dat Ge-
rigt, de plano naa exigentie van zaaken
sullen mogen worden gecorrigeert.

Ad ART. II.

[Deze Articul koomt, voor het grootste gedeelte, over
een met *Art. 7. van het Reglement op de manier
van procederen voor den Hovē d. a. 1736.* En gelyk
het tot de pligt van een Advocaat of Procureur behoord
om in 't behandelen der Rechts-zaaken stiptelyk te ag-
tervolgen en te observeren de ordre, die de Wetten
komen te præscriberen, zonder zig met een prætext van
last van haare principaalen, daar tegen, te kunnen behel-
pen, zoo worden zy, uit dien hoofden, ook by dezen
Art. daar voor verantwoordelyk gesteld, en ten dien
einde verpligt, om zig, door het tekenen hunner naa-
men te declareren, wie ze zyn, gelyk zulks ook gebo-
den word by het *Land R. van Over-Yffel 1. d. 2.
Tit. Art. 2. & 4.*]

ART. III.

Ampliatie.

Een Advocaat of Procureur zal voor 't
in scriptis vervatten van soo een Aanspraak
of Antwoord, nooyt bladgeld of ook voor
't fourneren en appliceren van eenige docu-
men-

menten, of emunderen mogen declareren, maar sullen sonder onderscheid, of die is groot of klyn, en of daar by zyn veel of weynig documenten, in zaaken waar in enkele Jura werden betaalt, vier gulden tien stuyvers, en dus in sodanige, waar in dubbelde Jura competeren neegen gulden profiteren, wel verstaande, dat nooyt voor een Advocaat en een Procureur in 't bysonder tot laste van een succumberende Parthye zal mogen worden gedeclareert, maar alleen eens voor beyde, en met relatie tot de eygen Principalen, dat den Advocaat voor dit instellen deese bepaalde Jura zal genieten, en de Procureur alleen daar en booven voor 't emundeeren van ieder blad ingevolge het Landregt twee stuyvers tot laste van die Principaal moogen inbrengen.

Ad A R T. III.

[By het gez. *Reglement ten Hove* Art. XI. is ook een vast *tantieme* gesteld, hoe veel de Advocaaten voor het instellen eener Aanspraak of Antwoord in mondelinge zaaken genieten, en hetzelfde alhier gevolgd; dog wyl, ten Land-Rechten gemeenlyk een Advocaat en Procureur, te gelyk, in een zaak worden geëmployeerd zoo is by dezen Art. het byzonder werk van ieder gedistingueerd en bepaald, wat tot elks officie, in zoo een cas, behoord.]

A R T. IV.

Ampliatie.

De Landschryvers en Secretariën sullen boven de 12. stuyvers voor 't aanteykenen van de Aanspraak in 't Gericht, in 't Landregt aan deselve toegelegd, voor 't recipieren van ieder Aanspraak en Antwoord, mitsgaders 't bewaren van dien, en voorts 't besorgen van het geen hier naa daar omtrent zal volgen, genieten twaalf stuyvers, en voor ieder document daar bygevoegt, ses stuyvers, sonder dat deselve tot eenige registratuur van dien sullen gehouden zyn, en daarom ook in 't geheel geen Jura voor bladgeld mogen reekenen en aan Parthyen inbrengen.

Ad A R T. IV.

[Te vooren moest een Verweerder, als hy de Aanspraak van een Aanlegger overnam, om, gelyk op *Art. I.* is gezegd, daar tegens te dienen, bladgeld van de Aanspraak en Documenten betalen, het welk gerekend wierd, als of de Schriftuur werkelyk was gecopieerd, en het geen dikwils een aanmerkelyke zomme uitdroeg. De verandering en het gestatueerde van dezen Articul is nu byna geheel in conformiteit van den *XI. Art.* van gez. 's *Hoves Reglement*, waar by aan den Griffier, Substitut-Griffier en de Clercquen voor Aanspraak, *cum Documentis* en aanhangen van 's *Hoves Cachet* toegelegd is vyftien stuyvers, zonder eenig bladgeld te mogen rekenen: dog word, by dezen, aan

de Landschryvers en Secretarïen 6. stuivers voor ieder Document goedgeaan, ingevolge *Tit. 37. infra pag. 197. in fine.*]

A R T. V.

Ampliatie.

Na het opleesen van de Wagt in 't Gerigt zal den Aanlegger syne voors. Aanspraak exhiberen, welke door den Verweerder dan zal worden overgenomen, om des daags daar aan daar op te dienen van syn Antwoord, na 't welke het Gerigt zal oordeelen of de mondelinge Pleydoye, in Re- en Duplicq bestaande, haaren behoorlyken voortgang zal kunnen laten gewinnen, dan of zal willen ordonneeren, om by geschrift te handelen, soo als Tit. 10. Art. 3 en eenige volgende gepraescribeert word.

Ad A R T. V.

[Deze Articul koomt, in substantie over een met het gez. *Reglement ten Hove Art. 7.*, en word thans mede geobserveerd in het behandelen van exceptien, zoo dat, de Verweerder dienende van Antwoord exceptieel, dezelve by den Aanlegger wederom word overgenomen, om den volgenden dag daar tegens te dienen van Antwoord op de exceptie; gelyk zulks ook, by Decreet van het Land Gerigt des Ampts van tusschen Maas en Whaal verstaan is den 14. July 1773.]

A R T.

A R T. VI.

Ampliatie.

Het Gericht zal ook vermogen, tot meerder expeditie van zaaken, de reets in scriptis vervatte Aanspraak en Antwoord te houden voor Schrifstuuren, en ordonneeren dat verder schriftelyk zal werden gerepliceert en geduplicateert, dogh zal in soo een geval de Landschryver of Secretaris ook voor 't doen copiëren van deseloe Aanspraak en Antwoord ingevolge 't Landregt Pag. 198. voor bladgeld mogen declareren, mits die Copien werkelyk aan den Aanlegger en Verweerder respectively overleverende, gelyk ook als dan den Advocaat in plaats van de hier voorens Art. 3. bepaalde somme van vier gulden tien stuyvers bladgeld, ingevolge 't zeloe Landregt Pag. 198. zal mogen reekenen.

Ad ART. VI.

[Dit is conform de Praetyk ten Hove, alwaar, in cas de Aanspraaken en Antwoorden voor Schrifstuuren worden gehouden, ook, ter Griffie, en door de Advocaaten, bladgeld gerekend word, ingevolge 's Hoves Resolutie van den 15. May 1745]

A R T.

A R T. VII.

Ampliatie.

In het doen van een mondelinge Replicq en Duplicq, sullen de Advocaten en Procureurs niet vermogen te dicteren, maar verplicht zyn vloeyende agter een te pleyten, sodanig dat de Landschryver of Secretaris alleen 't meest esfentieele in 't kort zal kunnen aanteekenen.

Ad A R T. VII.

[Deze Articul is genoegzaam woordelyk conform den 8. Art. van voorgen. 's Hoves Reglement, en wierd alzo bevoorens, in zommige Gerichten, reeds gepractifeerd, ofte wierd ook wel na gedaane Plaidoije, de Pleit-memorie overgegeven, om het wezentlyke daar uit te boek te brengen. Dog in andere Gerichten wierd alles woordelyk gedifteerd, waar door de Richters met langduurige Sessien gematteerd en de kosten vermenigvuldigd wierden.]

A R T. VIII.

Ampliatie.

De notulen, welke een Landschryver of Secretaris van de ges. mondelinge Pleydoyen van Replicq en Duplicq houd, zal denselven in een Boek, of op een Papier dat naderhand in een gevoeglyke order na den datum by een kan gebonden worden,

den, onder 't Pleyten schryven, sonder dat nodig zal syn, om die nog wederom af te schryven of in een boek geëmundeert over te brengen, of immers indien een Landschryver of Secretaris mogt verkiezen om sulx te doen, en de eerste notulen voor een cladde te willen houden, sal den selven soo min in dit als in 't eerste geval bevoegt zyn, om eenig bladgeld, 't zy onder de naam van registratuur of anders, tot laste van een der Parthyen in te brengen.

Ad A R T. VIII.

[Even gelyk ten Hove door den Griffier of Substitut Griffier, onder het pleiten, het wezentlyke genotuleerd word, zonder dat daar na die Notulen worden overgeschreven, heeft het Hof vermeend, dat zulks door de Landschryvers of Secretarien ook diende gedaan te worden; immers, dat, zoo ze daar toe niet in staat mogten zyn, zulks niet tot bezwaar van Parthyen behoord te verstrekken; zoo veel te meer, om dat, of schoon de mondelinge Pleydooy van ouds by 't Land-Recht zoo wel bekend geweest is, als tegenswoordig, nogtans by 't zelve, niets voor 't maken van Notulen aan een Landschryver of Secretaris toegelegd nogte eene Registratuur van die Notulen ergens geordonneerd is.]

A R T. IX.

Ampliatie,

Na de decisie van de zaak op een mondelinge

linge Plydoye sullen Parthyen baare Documenten, soo ras de termyn tot 'tappel geprescribeert, verlooten is, ten Comptoire van de Landschryver of Secretaris wederom kunnen ligten, sonder daar voor iets te betaalen, dog de overgegevene Aanspraaken en Antwoorden sullen door den Landschryver of Secretaris by een worden versamelt, naa ordre dat de zaaken beplyt worden, om beoorlyk gefolieert in een boek t' elkens by een gebonden te worden, sullende de Landschryver of Secretaris sorge dragen, ten eynde alle zaaken in 't geheel sullen kunnen gevonden worden, dat niet alleen op die Boeken, als meede op die, waar in de Notulen van de mondelinge Replicquen en Duplicquen worden geschreeven, beoorlyke Registers worden geformeert, maar dat ook in het boek van de Aanspraaken en Antwoorden relatie in margine werde gemaakt tot het folium, waar op de Replicq in die zaak in 't andere boek begint, en soo ook wederom in het boek van de Replicquen en Duplicquen tot 't folium, waar op de Aanspraak in 't andere boek is te vinden.

Ad A R T. IX.

[Deze Articul is, except de tyd van de extraditie der Documenten, conform *Art. 12. van 's Hoves Reglement*, welke faculteit van de Documenten weder te kunnen ligten, Parthyen ontheft van de kosten, die
anders

anders zouden moeten gedaan worden, tot het maken van Copien authentiq van zoodane Documenten, wier originelen zy naderhand zouden kunnen nodig hebben.]

A R T. X.

Ampliatie.

Wanneer 't mogte gebeuren dat van een sententie in een zaak, invoegen hier vooren gemelt, ten deelen in scriptis en ten deelen mondeling behandelt, aan den Hove Provinciaal mogt werden geappelleert, sullen als dan Extracten uit de Signaten, vervattende de Aanspraak en Antwoord, mitsgaders de notulen van de mondelinge gedaane Replicq en Duplicq gemaakt en aan den Hove overgesonden worden, en door den Appellant de kosten voor 't vervaerdigen van die Extracten moeten worden betaalt, mits dat egter de origineele documenten, gelyk voor deesen, daar sullen moeten worden bygevoegt.

Ad A R T. X.

[Alzoo by het *Reglement op de Appellen d. a. 1689. Art. 27.* is bepaald, dat, in cas van Appel, de originele stukken moeten worden overgezonden; en hier voor *Art. 9.* gestatueerd, dat de Aanspraaken en Antwoorden by een verzameld en in een Boek, na order dat de zaaken bepleit zyn, gebonden zullen worden, zoo heeft dus het Hof, tot wegneeming van alle tegenstrydigheden, die, ten opzigte van 't voorz.,
in

in cas van Appel zig zouden kunnen opdoen, het expedient in dezen Art. vermeld, uitgevonden, het welk, op dezelve wyze, in cas van revisie, ten Hove word gepractiseerd.]

A R T. XI.

Ampliatie.

Een yder der Partbyen soo Aanlegger als Verweerder, is verpligt syn eygen verschulde Jura aan de Landschryvers of Secretarien te betaalen, sonder dat een Aanlegger gebouden is die, welke tot den Verweerder specleren, voor denselven te verschieten, dog staat tegter vry aan den Aanlegger om sulx vrywillig te doen, en van den Verweerder restitutie van deselve te vorderen.

Ad A R T. XI.

[Bevorens wierden byna altyd alle de verschulde Jura, zoo van het exhiberen der antwoorden, daar by geappliceerde Documenten, als Gerichts-jura, op rekening van den Aanlegger gesteld, waar omtrent het gestatueerde by dezen Articul, eene merkelyke verandering gemaakt heeft: wordende thans zelfs de Gerichts-jura in mondelinge zaaken, half en half betaald.]

A R T. II.

Hoe een Possessoire faecke voldongen
werdt,

werdt, is hier voor aengewefen onder den feften Titul van Gerichtelycke klachte.

[*Posseffoire zaaken.* Zie hier vooren *Tit. 6. Art. 5.* en eenige volgende; wordende in dien Titul drie onderscheide manieren van procederen, na het onderscheid dier zaaken, voorgeschreven, gelyk aldaar is aangetekend.]

A R T. III.

Men schryft ordinaris by Aenspraek, Antwoord, Replyk ende Duplyk.

I N H O U D.

1. Een zaak, tot schryven gewezen, begint van nieuws.
2. Anders is 't, wanneer de Notulen van Aanspraak en Antwoord voor Schrifstuuren gehouden worden.
3. Ordinair Proces gaat niet verder als tot Duplicq.
4. Uitzondering hier van.

1. [*Men schryft.* Men oordeeld vry algemeen, en in de Veluwfche Praetyk word het voor notoir gehouden, wanneer het Gericht een zaak, of schoon zelfs na vol-donge mondelinge Pleidoy, tot schryven wyft, dat dezelve daar door moet gerekend worden *de novo* te beginnen, en in dien staat gesteld te zyn, als of dezelve nooit waare bepleit geweest; zulks dat het Parthyen vryftaat de stukken te ligten, nieuwe Aanspraak en

Y

Ant-

- Antwoord te formeren, op nieuws te concluderen en tot obtenuë hunner Conclusie, *non allegata allegare et non probata probare*. Schraff. *Adv. 1. deel Conf. 3. n. 26. Conf. 17. pag. 113. & 2. deel Conf. 71. n. 35.*
2. Dog dit heeft geen plaats, by aldien het Gericht, tot meerdere expeditie van zaaken, de overgegeven Aanspraak en Antwoord houd voor schriftuuren, en Parthyen ordonneerd om verder schriftelyk te repliceren en te dupliceren, gelyk zulks by de Ampliatie, hier voor op *Articul 1. geinfereerd, Art. 6.* aan 't Gericht overgelaten is; want in zulk een cas blyft de *litiscontestatie*, welke, door wederzyds ingediende schriftuur van Aanspraak en Antwoord, of *per narrationem actoris et Contradictionem rei*, tusschen Parthyen ergaan was, subsisteren. Vrom. *de for. compet. lib. 3. Cap. 10. §. 1. et 6.* en Middell. *ibid. in Not.*]
3. [*Ordinaris*. Want na gelegenheid van zaken staat 't aan 't Gericht ook vry, Parthyen eene andere manier van procederen voor te schryven, als te zien *infra Art. 34.* In de ordinaire manier van procederen is 't door deze geheele Provincie aangenomen, om niet verder te schryven, als tot Duplicq; terwyl oudstyds gemeenlyk voort geschreven wierd tot *Triplicq, Quadruplicq, Solutien* en *Super-solutien*. Evenswel kan ook nog heden-daags, niet alleen in 'tgeval van den 11. en 12. *Art.* van dezen *Titul*, verder geschreven worden, maar zoude zulks ook door 't Gericht aan Parthyen kunnen worden geinjungeerd, wanneer hetzelfde vermeende niet genoeg te zyn geïnstrueerd, of dat by Duplicq positien gemaakt zyn, waar op den Aanlegger diend te worden gehoord. Schraff. *ad Reformat. Velav. Cap. 18. Art. 2. n. 6. et 7.*] Met het gestatueerde in dezen *Articul*, is conform het *Land-R. van Zutphen Tit. 5. Art. 6. van Veluwe Cap. 16. Art. 9. et Cap. 18. Art. 1.* [*van Tielre- en Bommelre-W. Cap. 12. Art. 8. Stad-R. van Bommel Cap. 10. Art. 12.*]

A R T. I V.

De termynen lopen van ses weecken tot ses weecken peremptorie, behoudelick dat den Verweerder hebbende versuymt te dienen van syn Antwoord binnen den voorsz. termyn, syn versuym sal mogen redimeren in conformiteyt van den volgende twintighsten Articul.

I N H O U D.

1. Wanneer de Termynen beginnen te loopen.
2. Termynen, by de Wet gesteld, zyn peremptoir.

1. [*De termynen lopen.* Dat een termyn eerst begint te loopen, na ontfang van de Schrifstuur, zie by Scho-mak. *Adv. 1. d. Conf. 3. n. 12. & D. D. et Sentent. ibi alleg.*]

2. [*Peremptorie.* Alle termynen by de Wet gesteld zyn peremptoir. *Gail 2. Obs. 9. n. 11.* In zoo verre dat daar een dag gesteld is, en dezelve voorbygaat aanstonds zonder interpellatie, verstek plaats heeft, het welk, of schoon 't slechts door verloop van één uur waare veroorzaakt, egter niet kan gezuiverd en hersteld worden; alzoo 'tin Rechten egaal gerekend word door verloop van tyd, of door uitdrukkelyke renuntiatie, van zyn recht ontzet te zyn, vermids de geene, die de faculteit en macht heeft om iets te doen op en binnen den tyd, daar toe by de Wet gesteld, en hetzelfde alzoo niet en doet, gehouden word aan zyn recht gerenuntieerd te hebben. Zie *Moller ad Constitut. Saxon. part. 2.*

Const. 32. n. 46. Dat ondertuffchen 't Gericht deze Termynen verlengen kan, zie in 't *Nederl. Advys-B. part. 2 Conf. 110.*]

[*Een Verweerder verzuimd hebbende.* Wyl de defensie in Rechten favorabel is, heeft de Wet het faveur aan eenen Verweerder gegeven, dat hy zyn eerste verzuim van Antwoord mag redimeren, met eene boete van twaalf guldens, maar geenzints het verzuim omtrent de verdere Schriftuuren; volgens *Art. 20. infra.* Zynde egter by Decreet van het Gericht van Bommel *d. d. 13. May 1652.* in zaake van den Heer van Wolfen l' Amory de Hallard verstaan, dat de Replicq die te later tyd ingediend was, onder betaling der boete, zal worden geadmitteerd.]

A R T. V.

Sulcks dat een Aenlegger op den eersten Gerichts-dagh moet dienen van syn Aenspraeck, den Verweerder ses weecken daer na van syn Antwoord, ende foo voorts den Aenlegger van Replyk, ende den Verweerder van Duplyk, alle binnen den tyd van ses weecken.

I N H O U D.

1. *Wanneer op den eersten Gerichts-dag van Aanspraak gediend word.*
 2. *Anders geschied zulks eerst zes weeken daar na.*
1. [Op den eersten Gerichts dag. Uit dit gestatueerde, zoo als ook uit *Art. 1.*, alwaar tot 't mondeling behandelen der zaak eene praeliminair verzoek van den Aanlegger word gevorderd, is af te nemen, dat 't beschryven

fchryven der zaaken oudstydts veelal moet gestaan hebben aan de keuse van den Aanlegger, gelyk zulks nog in de Ampten van Tusschen Maas en Whaal en Neder-Betuwe word toegelaten, zoo als op *Art. 1. n. 2.* is gezegt; wordende 't voorf. ook bevestigt door het gedisponeerde in *Art. 43.*, in de woorden: *ten waare dat den Aanlegger* etc. mede aantonnende, dat, ten dezen opzichte, voornamentlyk op de verkiezing van den Aanlegger gelet word; zoo dat de Aanlegger, de zaak schriftelyk willende behandelen, reeds op den eersten Gerichtsday, zyne Schriftuur van Aanspraak konde in 2. gereedheid hebben en indienen. Dog wanneer by Decreet van 't Gericht is verstaan, dat de zaak schriftelyk zal worden behandeld, diend de Aanlegger eerst binnen zes weeken daar na van zyne Aanspraak, ten Comptoire. Wanneer de zaak van die natuur is, dat Parthyen voorzien, dat dezelve schriftelyk lopen zal, worden gemeenlyk tusschen dezelve de poincten van Cautie, of andere praeliminare poincten, vooraf gereguleerd, en dikwils by den Aanlegger op den eersten dag Rechts geconcludeerd, dat de zaak schriftelyk zal behandeld worden. Zie ook 'tgeannoteerde op *Tit. 10. Art. 42. & 43. n. 3. Tit. XI. Art. 8.*]

A R T. VI.

Edoch om dat de Landtschryvers en Secretarien niet soo aenstonts kunnen vaerdigh zyn met de Copien van de overgeleverde Schrifturen, als deselve werden ingelevert, soo is goed gevonden, dat de Landtschryvers of Secretarien veertien dagen sullen hebben om de Copien vaerdigh te maecken, ende dat de termynen van ses

weecken tot Antwoord ende tot de volgende Schriftuyren eerst fullen beginnen te lopen na de voorz. veertien dagen.

I N H O U D.

Tegenswoordige Usantie, ten opzigte van het gestatueerde, in aezen Articul.

[*Veertien dagen zullen hebben.* Dit word thans zoo strift niet geobserveerd, en genieten de Landschryvers zoodanen langeren termyn, als dezelve nodig hebben om de Copien te doen vervaardigen.]

[*Na de voorz. veertien dagen.* Thans beginnen de termynen eerst te lopen na den dag, dat de schriftuuren gelicht zyn, wyl 'er dikwils meer dan zes weeken voorby schieten, eer de Copie der ingediende Schriftuur ten Comptoire kan bekomen worden: en op dat de Parthy zou kunnen weten, wanneer de termyn zyner Weder-parthy omgestreken is, zoo heeft de Practyk ingevoerd, dat ten Comptoire aantekening gehouden word van den dag, dat de Schriftuuren worden uitgegeven; en dat, zoo ras een Schriftuur is ingediend, daar van Gerichtelyke denuntiatioe aan de Weder-parthy geschied.]

A R T. VII.

Als den Verweerder dient van Exceptie,
 soo

foo wordt hetzelfde geobserveert in de Exceptionele Antwoord, Replyk ende Duplyk.

[*Geobserveert.* Als de Verweerder diend van *Antwoord exceptioneel*, word door den Aanlegger daar tegens gediend van *Antwoord op de exceptie*, en zoo voort geschreven van *Replicq* en *Duplicq*; om dat de Aanlegger, *in exceptivis* Verweerder geworden zynde, daar over het laatste schryven heeft. Het geen in het eiffchen van Cautie voor de kosten en eifch in conventie, voorts andere incidentele eiffchen, die van wegen den Verweerder gedaan worden, mede geobserveert word.]

A R T. VIII.

Den Aenlegger moet by syn Aenspraeck voegen al het bewys, dienende tot verificatie van de positien by hem daer inne gedaen, ende den Verweerder van gelycken by Antwoord 't bewys, dienende tot verificatie van 't gene by hem daer inne geposeert is.

I N H O U D.

1. De Aanlegger word ook wel toegelaten tot een *supplettoire Eed*.
2. Wanneer zulks kan geschieden.
3. De presentatie van zoodanen Eed moet de Aanlegger doen by de Aanspraak.

4. De beëdiging of authenticatie der bewyzen word, na de Pradyk, wel by de Aanspraak of Antwoord inbedongen.
5. De Authenticatie moet geschieden door de Secretarieren der Gerichten, waar de zaak diend.
6. De Weder-partby kan Vise der Origineele eischen.

1. [*Aanlegger*. Een Aanlegger moet zynen eisch den rechten genoeg bewyzen, by gebreke van 't welk een Richter gehouden is den Verweerder te abfolveren, al bewyft hy ook van zyne zyde niets: dog gelyk in alle zaaken geen even sterk bewys kan gevorderd, maar hetzelfde na de natuur der Actien moet afgemeten worden, *L. 3. §. 2. ff. de testib.*; zoo koomt men in zaaken, daar geen volkomen bewys is, niet zelden tot den Eed, in *supplementum probationis*, hangende het ten eenemaal af van de bescheidenheid des Richters, om, na de gelegenheid der zaak en de qualiteit van den perzoon, te oordeelen, of de Aanlegger, tot suppletie van zyn onvolkomen bewys, tot den Eed mag worden toegelaten, als mede om, in twyffelachtige zaaken, 2. het formulier daar toe voor te schryven. Gewoonlyk vereischt men, dat de Aanlegger om tot den suppletioiren Eed te worden toegelaten, ten minsten halv, als by voorbeeld, met één wettig getuige, bewezen hebbe; dog 'er kunnen zig ook wel zoodane omstandigheden en zulke sterke vermoedens-blyken opdoen, die den Richter niet min kragtig, als één getuige voorkomen. *Menoch. de Arbitr. Jud. Lib. 1. Cent. 2. Casu 190. n. 1. - 4.* Zulks te meer, wanneer daar by koomt de achtbaarheid en geloofwaardigheid des perzoons, die den Eed praesenteerd, waar op, in dezen, byzonder moet gelet worden, *ibid. n. 12.* Ziet over het bewys, daar een Aanlegger toe verplicht is, en 't voorregt van den Eed tusschen een Aanlegger of Verweerder, breedvoerig gehandeld by *Vrom. de for. Compet. lib. 3. Cap. 28. §. XI. & Middell. aldaar in Not.*]

3. [*Al het bewys.* Dat zyn alle Documenten, die hy in handen heeft of weet magtig te worden, en welke hy oordeeld tot adstruëtie van zynen eisch nodig te hebben, zonder ter kwaader trouw eenige agter te houden met oogmerk, om een Verweerder daar door naderhand te vervangen. Zelfs, moet den Aanlegger, als hy oordeeld, tot nadere adstruëtie van zynen eisch, den Eed, in *supplementum probationis* te moeten præfenteren, zulks, als zynde een soort van bewys, mede doen by zyne Aanspraak.
4. Dus mogen parthyen wederzyds geene positien maken, en daar van het bewys inbedingen. *Gail Lib. 1. Obs. 101. n. 9. et Obs. 107. n. 15.* Het welk zig egter in de Practyk niet uittrekt, tot het inbeding om zekere by Aanspraak of Antwoord geappliceerde Documenten te doen beëdigen ofte authentifiseren; geschiedende zulks dikwils eerst na het indienen dier Schrifturen, in welk een geval aan parthye Copie van dien geïnfinueerd of visie verleend word, om, zoo 'er verandering in gevallen is, tegen dezelve te dienen van belang.
5. Hier kan in 't voorby gaan aangemerkt worden, dat de Documenten, die Parthyen *per Copiam* den Processë byvoegen, door de resp. Landschryvers of Secretarien der Gerichten, waar voor de zaak diend, moeten worden geauthentifiseerd; 't welk in de Ampten te meermaalen by Resolutie verstaan, en op de Gerichts-dagen aan de Practizyns voorgelezen is, op *pene* zelfs, dat Documenten, elders geauthoriseerd, niet zouden aangenomen worden.
6. Voorts is te weeten, dat van alle Documenten, die *per Copiam* geappliceerd worden, door de Weder-parthy Visie of Productie der origineele kan worden geëischt; als wordende dezelve geoordeeld, zoo dra den Processë, of schoon slechts *per Copiam*, zyn bygevoegd, geworden te zyn gemeene instrumenten, die na Rechten, ten verzoeke van elk, die dezelve aangaan en van nooden heeft, moeten te

voorfchyn gebragt worden; als in 't breede te zien is by Schraff. *Adv. 5. d. Conf. 6. n. 4. et 5. Land R. van Tiel-re en Bommelre-W. Cap. 15. Art. 7. Stad-R. van Bommel Cap. 13. Art. 7.* By aldien egter een voorgebragt instrument meerdere zaaken inhield, als die het quaestieuse point raken, zou het genoeg zyn, dat van dat geene, wat de zaak betreft, aan de Weder parthy Copie geleverd, maar het origineel den Richter overgeleverd wierd. Schraff. *Obs. pract. obs. 28. n. 3. en Sententie, deswegen, in zyne Adv. 5. d. Conf. 6.]*

A R T. IX.

By Replyk mach worden gevoeght bewys, dienende tot wederlegginge van de Antwoord, ende by Duplyk het gene kan dienen tot wederlegginge van de Replyk.

I N H O U D.

1. *Parthy kan concluderen tot niet-ontvankelykheid van bewys, dat te laat word geprocudeerd.*
2. *Nieuw ontdeckte bewyzen kunnen ten allen tyden geprocudeerd worden.*
3. *Manier van Probatie, dat 't bewys nieuw zy.*

[*Dienende tot wederlegging &c.* Wanneer
 1. derhalven by Replicq of Duplicq bewys gevoegd waare, dat niet tot wederlegging der voorige Schriftuur van de Weder-parthy, maar tot verificatie der
 der

- der positien by Aanspraak of Antwoord gedaan, strekte, zoude de Weder-parthy kunnen concluderen tot niet ontvankelykheid van zodane Bewyzen, en dat op
2. dezelve *in judicando* niet zal worden gelet. Hier omtrent word egter by de Rechtsgeleerden onderscheid gemaakt, ten opzigte van Bewyzen, die de Aanlegger by 't indienen zyners Aanspraak, of den Verweerder by 't dienen van Antwoord nog niet kende, maar eerst naderhand heeft ontdekt. Welke nieuwelings gevonden Bewyzen niet alleen by de volgende Schriftuuren mogen worden gevoegd, maar ook nog naderhand, ofschoon reeds in de zaak waare geconcludeerd, ja zelfs Parthyen reeds tot 't aanhooren der Sententie geciteerd
3. waaren, mogen worden ingediend. Mids egter den Richter gebleeken zy, dat zoodane Bescheiden eerst nieuwelings zyn uitgevonden. Dog ten dezen opzigte word *in praxi* gewoonlyk gevolgd de dispositie van 't *Land-R. des Rurmunds-Quart. V. deel Tit. 9. §. n. 18.* Willende: " dat deezen aangaende de " Aenlegger of Verweerder sullen geloofd worden, " onder hunnen Eedt: Ten waare dat haar Parthy " bereid ware contrarie te bewysen." Zie Schraff. *in Comment. ad Reform. Velav. Cap. 18. Art. 2. n. 1. - 4. Idem Obs. Praët. 30. n. 2.]*
- Over de Admissie van nieuw-ontdekt Bewys, en of zulks mede tot de productie van getuigen kan worden uitgestrekt, zie breedvoerig gehandeld by Berlich *1. Concl. 38. n. 94. et seqq.*

A R T. X.

Als by Duplyk geen nieuw bewys gevoeght is, soo wordt de saecke gehouden voor gesloten,

I N.

I N H O U D.

1. *Sententie tot admiffie van Bewys na het fluiten der zaak,*
2. *Betekenis van 't fluiten der zaak.*
3. *'t Sluiten der zaak ziet niet op den Richter,*

[*Voor gefloten.* Op voorgaanden Articul is gezegt, dat nieuw gevonden Bewys ook na 't fluiten der zaak nog

1. word aangenomen; En zulks is ook by Sententie van het *Land Gericht in Over-Bet., Banke van Elft, den 25. April 1621.* verftaan; dat, wyl na geconcludeerde zaak, de Aanlegger een Brief gevonden had, waar aan de zaak Principaal was gelegen, en die hy verzogt de flukken bygevoegd te worden, Dezelve, binnen zes weeken zal bewyzen, die Brief in zyn geweld niet geweest te zyn, en die, na het fluiten des Proces eerft bekomen te hebben, dat dan de Acten zal bygevoegd worden, voorbehoudens de defenfie van den Verweerder. Zie ook *Mynfingerus Cent. 1. Obs. 34. et 41.*
2. Want of fchoon *het fluiten der zaak en het houden voor gefloten* zeggen wil, dat Parthyen *renuntieren*, ofte gehouden worden gerenuntieerd te hebben, aan alle verdere productie en breedvoeriger adftructie van hun recht, kan zulks egter, ten opzigte van Parthyen niet verder uitgelegd en verftaan worden, als ten aanzien van zulke bewyzen, die hun bekend waaren. Zie
3. *Schraff. in Observ. loco alleg.*] Ten opzigte van den Richter is de zaak nooit gefloten, *Gail 1. Obs. 107. n. 5. Brunnem. Proceff. Civ. n. 10. Menoch. Arbitr. Judic. Quæst. 35. J. Mascard. Concl. 1236. Rosb. Prax. Civ. Tit. 70. Art. 11.* En hier van daan, dat Parthyen wel eens *ex officio* geinjungeerd zyn om poincten in een sententie vermeld, wat nader te elucideren en daar over te tripliceren en quadripliceren als

als te zien by Schraff. *Advys 4. deel Conf. 24. n. 9.* Zynde ook een Richter verpligt, zig daar op te benaarstigen, dat Parthyen haare volle probatien hebben. *Carpz. parti. 3. Const. 8. defin. 39. n. 3. et 4.* Het geen voornamentlyk moet in acht genomen worden by de Richters in de Hooge Vierschaaren en Hoven van Justitie, van welke geen Appel plaats heeft. *Everh. Consil. 236. n. 3.*

A R T. XI.

Wanneer daer nieuw bewys is, soo word den Aenlegger toegelaten syn nootdrufft te seggen op dat bewys ende d' Articulen soo daer toe relatyf zyn, ende daer mede wordt de saecke voor volschreven gehouden.

A R T. XII.

Ten waere den Aenlegger tot wederlegginge van het nieuw bewys gevoeght by Duplick mede eenigh bewys produceerde, in welcken val den Verweerder daer op syn Debath soude doen mogen.

I N H O U D.

1. *Styl en manier van Procederen te observeren.*
2. *Resolutie deswegen ten Hove.*

[Toege-

[*Toegelaten.* Het is zeker, dat, in cas duplicale bewyzen zyn bygevoegd, van die Documenten en daar toe relative Articulen ten Comptoire affchrift word gemaakt, welke een Aanlegger verpligt is te lichten; hoewel het in zyn keur staat om *intra terminum* te dienen van Debath, wyl, niet dienende, op de ingekomen stukken, recht gedaan word. *vid. infra Art. 20.*

2. Zoo is ook by Resolutie van den Hove *d. d. 13. Maart 1773.* aan de Advocaten serieuselyk gerecommandeerd om zig in de exercitien van haare Practyk, voor den Hove stiptelyk na het Reglement en de gewoone styl aldaar plaats hebbende te reguleren, en dat het aan dezelve niet vry staat aan de Communicatie van zoodane Schriftuur te renuntieren: Die manier van procederen heeft mede binnen Nymegen plaats, als verstaan by Decreet van Schepenen in zaake van J. Terlet *contra P. van de Veelouw den 13. Juny 1774.*]

A R T. XIII.

De Schrifturen worden overgeleght en gewiffelt in handen van den Landt-schryver of Secretaris buyten het Gericht.

[*Gewiffeld.* Zie Aantekening op voorgaanden 6. *Art.*, en genieten de Landschryvers voor het formeren der Copien voor ieder fol. gros vier stuivers, het welk de Secretarien in de Heerlykheden mede competeerd. Zie *Landschaps Resol. d. d. 1. May 1761.*]

A R T. XIV.

Ende is goedgevonden ende gestatueert, dat
de

de voorsz. termynen van ses weecken tot ses weecken, mitsgaders overleveringe ende uytwisseling van de Schriftuyren in handen van den Landt-Schryver of Secretaris mede fullen loopen, ende plaets hebben in de Heerlyckheden ende Gerichten, daer geen Op- of Ordinaris Gerichts-dagen zyn.

[*Ordinaris Gerichts dagen zyn.* Hier voor *Tit. I. Art. 6* door den Wetgever bepaald zynde, dat in de Heerlyckheden en Gerichten, daar geen *ordinaris* Gerichts-dagen zyn, van veertien tot veertien dagen, en dus op korteren termynen, als in de Ampten, alwaar de *ordinaris* Gerichts-dagen maar tweemaal 's jaars gehouden worden, zoude worden voortgeprocedeerd, was het dus alhier nodig den loop in schriftelyke zaaken mede te bepaalen, zie ook Aantek. op *Tit. I. Art. 1. et 6.*]

A R T. XV.

In alle faecken, dewelke by geschrift gaen, fullen voortaan op den eersten Gerichts-dagh oordeelwysers werden genoemd, denwelcken, de faecke volschreven zynde, door den Landt-Schryver of Secretaris de stucken in handen fullen werden gesteldt op verfoeck van den Aanlegger, of Verweerder.

I N-

I N H O U D.

1. *Oordeelwyzer word alhier by 't Gericht benoemd.*
 2. *Tegenswoordige Practyk omtrent het gedisponeerde in dezen Articul.*

1. *Oordeelwyzer worden genoemd.* Het geen alhier by het Gericht schynd te moeten geschieden; anders dan in 't Quartier van Veluwen, daar, een zaak ten oordeel gewezen zynde, de Oordeelwyzer door den Drost, of Richter, na dat het in Veluwen of Veluwen-Zoom, voorvald, uit een der gequalificeerde Gerichts-luiden, het zy uit de Heeren Jonckeren of Steede-gezanten, word genomineerd. Voor 't overige ziet hier het *Land-R. van Zutphen Tit. 7. van Veluwe Tit. 17.* [En vergelyk het geen hier voor *Tit. 1. Art. 18.* aangaande het onderscheid tusschen *Oordeelwyzers* en *Oordeeldragere* is aangetekend.]
2. [*Op verzoek van den Aanlegger of Verweerder.* Zoo dat hier uit zoude schynen te volgen, dat aan den Oordeelwyzer de stukken niet zouden ter handen gesteld worden, zoo Parthyen of een van beiden zulks niet kwam te verzoeken; om reden, dat, wanneer de stukken aan een *Oordeelwyzer* ter hand gesteld worden, zoodane Oordeelwyzer, volgens *Tit. 1. Art. 16.*, vryheid heeft met Rechtsgelerden daar over te consulieren, welke kosten parthyen, of die het verzoekt, dan betalen moeten. Ondertusschen word, omtrent dit gedeelte van dezen Articul, thans wat vry gehandeld, en de Proces- stukken ook dikwils, zonder dat daar toe door iemand der liugerende Parthyen verzoek gedaan is, aan den benoemden Oordeelwyzer ter handen gesteld, het welk geen gering bezwaar voor Parthyen uitdraagd. Zie *Tit. 1. Art. 10. n. 3. et Art. 16. n. 3.* adde *Not. ad Art. 9. n. 13.*]

A R T.

A R T. XVI.

Als Parthye of een van beyde fulcks ver-
soeckt, sal van de stukken Inventaris ge-
maeckt ende die beyderzyts, ende oock
by den Landt-Schryver of Secretaris on-
dertekent worden.

I N H O U D.

1. *Tegenswoordige Practyk hier omtrent.*
2. *Oogmerk der Inventarisatie.*

1. [*Zulks verzoekt.* Als de stukken ten Comptoire af-
geschreven zyn, word aan Parthyen, tot het bywoonen
der Inventarisatie, thans door den Landschryver of Se-
cretaris een tyd bepaald, zonder dat deswegen eenig
verzoek aan het Gericht of den Officier geschied.]
2. *Inventaris gemaakt.* Ten einde niets worde agter-
gehouden nogte daar by gedaan, 't geen 'er niet toe
behoord. *Provis. Ordonn. der Stad Nymegen Art.*
60. [*Zodane Inventarisatie geschied buiten tegenwoor-
digheid van den Officier en Gerichts-luiden, en heeft,
daar in, geene verzeguling, als wel in cas d' Appel,
plaats. Waar voor Tit. 37. pag. 192. in fin. ook maact
alleen jura zyn uitgetrokken.*]

A R T. XVII.

Den genomineerden Oordeelwyzer de stuc-
Z ken

ken dus met den Inventaris in handen hebbende, sal die by sich mogen examineren, omme daer over aen het Gerichte te kunnen refereren, en, des verfocht zynde, syn Advys voor af te seggen.

I N H O U D.

1. *Waar Advys mag gebaald worden.*
2. *Over de functie van Oordeelwyzers in 't Gericht.*

1. [*Mogen examineren.* Of door onpartydige Rechtsgeleerden doen examineren, zonder bepaling zelfs, waar hy zodane zaak in Advys brengen zal: de Oordeelwyzers op Veluwe en Veluwen-Zoom zyn, volgens *Land-R. van Veluwe Cap. 21. Art. 6.*, wanneer zy nodig achten Consultatie te gebruiken, gehouden, zig te beleeren met Rechtsgeleerden alleen in het Quartier van Arnhem woonagtig; zoo egter dat dezelve, indien het hun, na de gelegenheid der zaak, nodig dunkt, *dan nog ook* vryheid hebben buiten Lands Consultatie te nemen; gelyk Dezelve ook in de Graaffchap Zutphen verplicht zyn binnen deeze Provincie de zaak ten Advyse te brengen. *Pl. B. 3. deel Col. 454.* Wenschelyk was het, dat alhier zodane Wet mede vi-geerde, wyl dit Quartier niet ontbloot is van kundige Rechtsgeleerden, en de praesumtie altyd daar voor militteerd, dat ieder Rechtsgeleerden zig speciaal op de Wetten en Gewoonten van zyn eigen Quartier bekwaamt maakt. Immers zyn 'er geene redenen, waarom zaaken alhier regthangig in Holland of andere Provincien ten Advyse worden gebragt. En lopen, boven dien,

dien, de daggelden en ryskosten, buiten noodzake, voor Parthyen, te hoog.]

2. *Om daar over aan het Gericht te kunnen refereren.* Want een Oordeelwyzer is hier een *referendarius*, en geeft voor af aan den Cerichte zyn voorraan en goeddunken aan, waar op de andere Leeden zig als dan mede declareren, en dit is in Veluwe ook zoo practicabel; dog in de Graaffchap Zutphen is zoo iemand geen Oordeelwyzer teffens, maar alleen Oordeeldrager, [waar van hier voor *Tit. 1. Art. 16.* breeder is gehandeld] en word de Sententie aldaar alleen op den naam van het Gericht geformeerd en uitgesproken; daar het op Veluwe luidt; *N. N., als in dezen geconstitueerden Ordelwyzer, met gevolg des Gerichts, doende recht, na ingenomen Advys van onpartydige Rechtsgeleerden.*

[Alhier worden de Sententien op naam van 't Gericht uitgesproken, en in dezelve dikwils van de beleeing by Rechtsgeleerden, niets gemeld, dewyl derzelve Advys slechts *instructoir*, en 't Gericht dus niet gehouden is 't zelve te volgen, ten waare het Gericht had goedgevonden te decreteren van, *volgens het* in te winnen Advys, te zullen recht doen.]

A R T. XVIII.

In de Ampten, ende in de Heerlykheden is den Oordeelwyfer gehouden de saecke voor te brengen op den eersten ordinatis Gerichts-dagh, mits dat hy het Proces ses weecken van te voren in handen hebbe gehadt.

I N H O U D.

Hoe lang oudtyds een Oordeelwyzer het Proces onder zig konde houden.

[*Op den eersten Ordinaris Gerichtsdag.* Dit word zoo strikt niet geobserveerd, zie hier voor op *Tit. 1. Art. 16.*]

[*Zes weken.* Dit is reeds hier voor *Tit. 1. Art. 16.* bepaald; maar oudtyds moesten Gerichtslieden sweekeren, dat zy, een Oordeel aan hun bestaat worden, hetzelve niet langer onder zig zouden houden, dan drie Gerichtsdagen, en ten langsten op den vierden Gerichtsdag uitwyzen, op de hoogste keur, *Landbr. des Ryks. Pl. B. in App. Col. 4. in princ. van Maas en Wbaal ibid. Col. 19. in Over. Betuwe Col. 40.*]

A R T. XIX.

In de Heerlykheden of Gerichten daer geen ordinaris Gerichts-dagen zyn, is den Oordeelwyzer gehouden den Richter te waerschouwen, soo ras hy met syn Rapport of Advys gevat is, ende den Richter sal alsdan het Gerichte verschryven ende doen vergaderen ter eerster gelegentheyd, om de faecke af te doen.

[*Geen Ordinaris.* Volgens *Tit. 1. Art. 6.* word in Heerlykheden daar geen ordinaris Gerichts-dagen zyn, van 14. tot 14. dagen gericht.]

A R T.

ART. XX.

Wanneer den Aenlegger in gebreecke blyft van syne Aenspraeck over te leveren, als geseyt is, sal den Verweerder van die Instantie kost- en schadeloos geabsolveert, quyt ende vry zyn; ende daer tegens den Verweerder versuymende te dienen van Antwoordt binnen den termyn hier boven gestatueert, sal deselve mede van syn Antwoordt versteecken wesen, soo nochtans dat hy syn versteck of versuym binnen d'eerste ses weecken daer aen volgende voor d'eerste reyse sal mogen redimeren met een boete van twaelf gulden, die hy by 't overleveren van syne Antwoordt sal moeten tellen aen handen van den Landt-Schryver of Secretaris, sonder welke Boete den Landt-Schryver of Secretaris d'antwoordt niet sal mogen aennemē, dogh wanneer na gediende Aenspraeck en Antwoordt een van de Parthye in gebreecke blyft de vordere termynen waer te nemen, soo wordt het Proces voor volschreven gehouden met de ingekomene stucken, ende daer op mach dan vorders tot de afdoeninge van de saecke getreden worden.

I N H O U D.

1. Hoe oudstijds de Quyttinging geschiedde.
2. Hoe dezelve tegenswoordig moet bedongen worden.
3. Wanneer de boete in dezen Art. vermeld verschuld word.
4. Wanneer Verstek gesuflineerd word, word de Weder-parthby daar over geboord.
5. Parthby moet afdoening verzoeken.

1. [Als gezeyt is. Uit het gestatueerde in Art. 1. verzeleken met Art. 5. is blykbaar, dat by dit Land Recht word verondersteld, dat alle zaaken schriftelyk behandeld worden, zoo de Aanlegger niet verzoekt, dat dezelve mondeling mogen worden bepleit. Zoo lange dan het beschryven der zaak de ordinaire manier van procederen was, en de Aanlegger gevolgelyk, na inhoud van voorz. Art. 5. op den eersten Gerichts-dag van zyne Aanspraak moest dienen, konde de Verweerder, wanneer de Aanlegger in gebreeken bleef, of schoon hy *in judicio* tegenswoordig was, ter Rolle dicteeren: dat by erschynd om aangesproken te worden door den Impetrant, en, by zoo verre den Impetrant zyne Aanspraak niet exhibeerd, of hem beoorlyk wacht, by contendeerd tot kost- en schadelose absolutie van die instantie. Gelyk, in dier voegen, door Haaske de Haas op een Ordinaris Gericht in Maas en Whaal den 23. 24. & 25. April 1743. gehouden, tegen Jan Klaasfen de Haart, Impetrant van Bezaat, Conclusie genomen, en door het Gericht, de kost- en schadelose
2. absolutie *cum expensis* gedecreteerd is. Dog daar thans, wanneer het Gericht ingevolge Art. 5. der Ampliatie, hier voor geinsereerd, ordonneerd om by Geschrift te handelen, de Aanspraak binnen zes weeken daar na, ten Comptoire, moet worden ingediend, is de Verweerder gehouden, zoo dra de termyn der Aanspraak verstreken is, ten Comptoire tegen den Aanlegger te dienen tot verstek, en, zoo hy zulks niet deed, en de Schriftuur ter later tyd inkwam, zoude dezelve voor
in-

ingekomen gehouden worden; wyl Parthyen elkanderen dikwils, zonder kennis van den Officier of het Gericht, uitsfel verleenen, en het niet dienen van verstek in de Praetyk voor een stilzwygend uitsfel gerekend word; 't geen omtrent alle verdere Schriftuuren mede plaats vind. Zie ook Schraff. *Adv. 4. deel Conf. 3. n. 17.*]

3. [*By 't overleveren van zyne antwoord zal moeten tellen.* Te weten, zoo door den Aanlegger, tot verstek van de Antwoord, tegens den Verweerder ten Comptoire gediend, en zulks dus aldaar bekend is, want anders word de Antwoord, ten allen tyde, aangenomen, om dat Parthy gerekend word, stilzwygend uitsfel te hebben verleend.]

4. [*Ingekomen stukken.* By aldien een Verweerder de termynen tot het dienen van Duplicq en allegeren van een noodsumige, al heeft laten voorby lopen, en een Aanlegger verzoekt, dat op de ingekomen stukken mag recht gedaan worden, geschied zulks egter nooit, voor dat de Verweerder op zoodane verzoek gehoord is.

Wordende gemeenlyk, zoo 'er zig de minste reden voor opdoen, de Duplicq nog geadmitteerd, wyl het hard is den Verweerder van zyne defensie te ontzetten, en een Richter, zelys *ex officio* Parthyen vermag te injungeren hunne zaak nader te adstrueren, op dat Hy eene regte sententie uitspreke. *Christin. ad L. L. Mechl. Tit. 1. Art. 22. n. 1.*]

5. [*Getreden worden.* Zulks geschied niet, dan op verzoek van Parthyen of een derzelve, die 'er zig het meest by geïnteresseerd oordeeld, moerende dan door een Advocaat of Procureur voor de Sportel-gelden gecaveerd, en door het Gericht in de sententie gemeld worden, of, in cas van compensatie der kosten, dezelve mede gecompenseerd worden, dan of die voor rekening van den Aanlegger verblyven. zie *Landsch. Ref. d. d. 12. Nov. 1772.*]

A R T. XXI.

Doch tegens dit versteck kan Noodfinninge gedaen worden, binnen veertien dagen naer het verloop van den termyn, in dese maniere, dat de gebreeckige Parthye binnen de voorsz. veertien dagen aen den Richter by geschrift moet overgeven de redenen, waeromme hy binnen den termyn niet heeft kunnen dienen.

I N H O U D.

Op welke wyze Noodfinning gedaen word.

[*Dit verstek kan Noodfinninge. Van de Noodfinninge zal op den volgenden Titul gesproken worden, en noteeren wy alhier maar met een woord, dat binnen de Stad Nymegen in schriftelyke Procedures geen termyn voor 't allegeren van Noodfinninge of Purge is bepaald.*]

Noodfinninge. Zie Rechten van 't Over-Quartier 5. deel Tit. 7. §. 2. n. 10. 12. 13. et 14. van Zutphen Tit. 7. Art. 1. van Over. Yffel 1. deel Tit. 12. n. 9. Schraff. ad Reformat. Velav. pag. 110. n. 6. et pag. 268. n. 2.

[*Aan den Richter. Dat is aan den Officier, aan wien het*

het in dezen, even als in cas van gerichtelyke Klachte en verscheide andere gevallen, gedemandeerd is, om, tot menagement van kosten, de redenen van Noodsinnige te doen overgaan, om daar op Parthye te horen.]

[*De redenen.* Deze redenen worden vervat by Geschrift en aan het Gericht geadresseerd, en daar by *in fine* geconcludeerd; dat by Decreet van den Gerichte zal worden verstaan, dat genoegzame redenen van Noodsinnige zyn geallegeerd, waarom N. N. binnen den termyn Land-Rechtens niet heeft gediend van - - - - -, en dat het verstek zal opgebeven en N. N. alnog geadmitteerd worden tot het indienen zyner - - - - -.]

A R T. XXII.

Welcke redenen als dan aen de andere Parthye moeten worden gecommuniceert, om daer op te dienen van Debath binnen den tydt van veerthien dagen.

[*Gecommuniceert.* By de redenen van Noodsinnige word een Request, even als op *Tit. 6. Art. 2. n. 4.* van de gerichtelyke Klachte gezegt is, gevoegd; waar op by appointement de Communicatie aan Parthye, om in veertien dagen te dienen van Debat, gesteld, en voorts hetzelve door de gebrekkige Parthye geligt, en de Insinuatie bevorderd word.]

A R T. XXIII.

Indien d'andere Parthye nalaet van Debath te dienen, tegens de overgeleverde redenen van Nootfinninge, soo word de Nootfinninge gehouden voor goedt ende gefundeert, ende dien-volgens het versteck opgeheven, ende de gebreeckige Parthye alnoch geadmitteert, om binnen veertien dagen te dienen van syn nootdrufft.

[*Het verstek opgeheven.* De zin is niet, dat 'er in dit geval een Decreet van het Gerichte nodig zy, waar by het verstek opgeheven en de gebreeckige Parthye weder geadmitteert worde tot het indienen van zyn nootdrufft; maar wanneer 'er, na Insinuatie der redenen van Nootfinninge aan de Weder-parthye, veertien dagen zyn verlopen, zonder dat dezelve daar tegen van Debath heeft gediend, is het verstek *ipso jure* opgeheven. De gebreeckige Parthye moet zig derhalven ten Comptoire informeeren, of 'er van Debath gediend zy; en, zulks niet geschied zynde, als dan binnen andere veertien dagen, te rekenen van het uiteinde van den termyn tot het inleveren van Debath gesteld, dienen van zyne Nootdrufft, dat is van zodane Schriftuur, als, volgens den loep der Procedure, had behooren ingediend te worden.]

A R T. XXIV.

By aldien d'andere Parthye binnen den
voorfsz.

voorz, tyt van veertien dagen heeft gedi-
ent van fyn Debath, soo fal den Rich-
ter 't een ende 't ander stellen in handen
van den Oordeelwyfer, ende de faecke in
staet blyven, tot dat den ordinaris Ge-
richts-dagh komt, of dat het Gericht
verschreven werde.

A R T. XXV.

Ende fal aldan op de naeste Gerichts-dagh,
na dat Parthyen, soo nodigh, mondelingh
gehoort sullen zyn, erkent worden, of
een goede Nootsinninge gedaen is, of
niet.

[De gebreekige Parthye zoude dan op den naasten
Gerichts-dag *in judicio* moeten overleggen de Wacht,
inhoudende de Conclusie, die hy *in fine* zyner redenen
tot admiffie der Nootsinninge genomen heeft, waar na
die Redenen van Nootsinninge, met het daar tegens
ingediend Debath, op verzoek van Parthyen, behoren
te worden opgelezen, en verders mondeling gerepli-
ceerd en geduplicateerd te worden]

A R T. XXVI.

Naer het verloop van den Termyn wort
geen Nootsinninge geadmitteert, als om
fon-

sonderbare redenen, die het Gericht daer toe souden mogen moveren, die gefundeert in Reghten ende suffisant zyn om ymants uytblyven op den Gerichts-dagh te ontschuldigen.

A R T. XXVII.

Maer voor het verloop van den Termyn kan by Requeste uytstel werden verfocht om andere redenen, als by exempel, om dat Condtenschappen moeten werden beleyt, of eenigh schyn of bescheyt gehaelt, 't welck in soo korten tydt niet heeft kunnen gedaen of bekomen worden.

I N H O U D.

1. *Welke Termyn in voorstaande Articulen gemeend word.*
 2. *Hoe Kondschappen onder dit Land-Recht belegt worden.*
 3. *Getuigen kunnen Copien der Vraag-Articulen eischen.*
1. [*Naar het verloop van den Termyn.* In den voorgaanden 21. Articul gezien zynde, dat de Nootfinninge moet gedaan worden binnen veertien dagen naar het verloop van den Termyn, die in de Proceduure verzuimd was, zoude men kunnen op de gedagten vallen, dat de aangehaalde woorden van bovenstaanden 26. Articul moesten verstaan worden van den tydt van veertien dagen, die tot 't doen van Nootfinninge is bepaald; even

even als of de zin van dien Articul waare: dat, wanneer al die veertien dagen verstreken waren, zonder dat Nootfinninge gedaan was, dezelve evenswel nog daar na zoude kunnen worden geadmitteerd om zonderbaare redenen &c. Dog, behalven dat in den volgenden 11. Titul, alwaar opzettelyk van Nootfinningen gehandeld word, in 't geheel geene melding voorkomt, dat dezelve ook nog na verloop der veertien dagen zouden kunnen worden gedaan en geadmitteerd, zoo toond daar en boven de zamenhang van dezen 26. met den volgenden 27. Articul zeer duidelyk, dat in die beiden van een en denzelven Termyn gehandeld, en daar mede gezien word op dien Termyn, welke in 't beschryven der zaak, volgens den loop der Procedure, overeenkomstig met Art. 20., moet worden waargenomen; aangezien het uitsfel, waar van Art. 27. spreekt, verzogt moet worden, voor het verloop van dien Termyn, dewyl anders, dezelve verstreken zynde, de Weder-parthye een verkregen recht heeft, om verstek te sustineren. De meening van den Wetgever in deze beide Articulen zal dan zyn; dat Litiganten wel zomtyds van het stiptelyk waarnemen der Termynen kunnen worden ontslagen, wanneer dezelve, om redenen in den 27. en eenige volgende Articulen voorkomende, by Requeste uitsfel verzoeken voor het verloop van den Termyn; dog dat, dezelve verlopen zynde, zoodane reedenen niet voldoende zyn om hun van verstek te bevryden, waar toe vereischt worden andere zonderbaare reedenen, welke, na Rechten, eene goede Nootfinninge kunnen uitmaken. Immiddels is in deze materie veel overgelaten aan de bescheidenheid des Gerichts, omme, na bevind van zaaken, te verhoeden dat Parthyen niet, door agteloosheid hunner Pleitbezorgers, van hun recht verstooken worden. Zynde aldus by Schepenen van Nymegenden 19. February 1763. in zaaken van A. M. van
Wan-

Wanray *cum suis*, *contra* M. van Aldenburg *cum suis*; by Sententie verstaan, dat de Impetranten in hunnen eisch tot verstek en absolute van de instantie, waren gefundeerd, met condemnatie van de Bediendens in de kosten by Hun aangewend; verlenende nogtans aan de Geimpetreedens *ex gratia* eenen termyn van veertien dagen om te dienen van Aanspraak.]

2. [*Condschappen beleyt*. By het *Land-Recht van Tielre- en Bommelre-W.* word in 't *vyftiende Capittel*, (het welk mede te vinden is in 't *Stad-Recht van Bommel Tit. 13.*) opzettelyk gehandeld over het geven van Condschap der Waarheid. Dog daar omtrent by dit Land-Recht niets gedisponeerd zynde, zal 't niet ondienstlyk zyn alhier aan te merken, dat in de Amp-ten de Condschappen worden gepasseerd voor den Officier en twee Gerichts-luiden, die egter niet altyd Leeden des Gerichts, maar zeer dikwils, ja zelfs thans gewoonlyk, private perfoonen zyn, door den Officier tot zoodane Acte als Gerichtslieden geasumeerd, even gelyk zulks mede by andere Actens tot de volontaïre Jurisdicctie gehorende, gebruikelyk is. Zie hier voor *Tit. 3. Art. 2. n. 5.* In de Heerlykheden onder dit Land-Recht gehorende worden dezelve afgehoord, ten overstaan van den Richter en twee Schepenen. Voorts worden ook by de Gerichten geadmitteerd, die elders Gerichtelyk, na de forme aldaar gerequireerd, zyn beleydt, dog geene Notariële. Die eenige Condschappen wil beleggen, moet de Getuigen, Ingezetenen zynde, by Bezaat, en vreemde perfoonen by personeel Arrest daar toe requireeren. Wordende de Getuigen by 't Bezaat te gelyk door den Officier geciteerd om op tyd en plaats door Denzelven bepaald, tot 't afgeven hunner Getuigenis te verschynen. Zoodane Bezaat luidt dan in dezer voegen: " - - - - - ten einde om
„ op zekere Vraag articulen te hebben derzelve Condschap
„ schap

„ fchap der Waarheid onder Eede.

„ Alle 't om redenen &c. &c. - - - -

„ Wordende de Geimptreerdens in cas van geen oppo-
 „ sitie geciteerd omme ten voorf. einde des -- dags 's mor-
 „ gens te - - uur in 't Gerichtshuis te - - - - te compare-
 „ ren." Is 't dat de Getuigen buiten 's Lands woonach-
 „ tig zyn op plaafen, alwaar men dezelve niet eigenwillig
 „ tot 'tgeven van Condschap kan requireren, dan verzoekt
 „ men van den Officier requisitoriale Brieven aan den Rich-
 „ ter of 't Gericht, waar onder dezelve gehoooren, die de
 „ getuigen op de overgezonden Vraag articulen hoord, en
 „ derzelver depositien wederom besloten verzend. Dog
 „ welke Brieven, van elders herwaards gezonden, geen effect
 „ hebben, by aldien de gerequireerde onwillig is, om daar
 „ op Condschap te geven. *Conf. Goris ad Consuet. Velav.*

3. *Cap. 2. Art. 8. n. 2.* By het *Landrecht van Thielre-
 den Bommelre W. en Stadrecht van Bommel loc. alleg.
 Art. 4.* is, overeenkomstig met het *Landrecht van Ve-
 luwe Cap. 20. Art. 4.*, wel bepaald; dat de Deponent
 geen Copie der Interrogatorien, waar op hy verhoord
 moet worden, genieten zal, op dat hy door niemand
 worde geïnstruceerd, de waarheid der zaak, met eenige ge-
 practiseerde antwoorden te ontgaan of te verduitteren;
 't geen ook by zommige geoordeeld word in 't al-
 gemeen Rechtens te zyn, als te zien by *Peck.
 van Bezetten IV. deel §. 16. in fine* en *S. van
 Leeuwen in Not.* Dog hier van wykt de Practyk in de *IV.*
 Boven-Ampten af, en schikt zig na het geene ten dezen
 opzigte binnen de Steden Nymegen en Thiel gebrui-
 kelyk is; alwaar, ingevolge eene constante en door
 verscheiden gewysdens gesterkte Usantie, Copie der
 Vraag-articulen verleend word, aan de Getuigen die
 dezelve eischen; immers zoo 'er zig geene gewigtige
 reedenen ter contrarie, tot erkenenisse des Gerichts,
 komen op te doen. Zulks niet alleen op dat de De-
 ponent zig zal kunnen bedenken, op het geen hy te
 antwoorden heeft; maar ook om uit den inhoud der
 Vraag;

Vraag-articulen te kunnen oordeelen, of hy, tot 't geven van Condschap op dezelve, verplicht is. Want niemand is gehouden tot zyn eigen schade of schande, of tegen zyne naaste Vrienden, die hem in de op- of neergaande Linie bestaan, zoo verre als het ook zoude mogen wezen, ende die hem in de Zyd-linie bestaan, tot in het vierde Lidt inclus, zoo in den Bloede als in Swagerfchap, te getuigen. *Land-Recht van Tielre-W. Cap. 15. Art. 5.* Het geen na gemeene Rechten zelfs nog verder word geëxtendeerd. *L. 4. ff. de Testib.* Die, tot Condschap gevorderd zynde, zig daar aan wil onttrekken is verplicht de reedenen op te geven, waarom hy vermeend daar toe niet gehouden te zyn. *Schraffert ad Confuet. Velav. Cap. 20. Art. 1. n. 4.* Die de Condschappen vorderd is verplicht de Copien der Vraag-articulen, aan de Getuigen, die dezelve eifchen, zonder ontgeltenis, ter hand te stellen, en dezelve insgelyks te voldoen en schadeloos te houden, voor hun verzuim van affaires; het welk by dit Land-Recht, *infra Tit. 37. pag. 193.*, bepaald is op 12. stuivers 'sdaags; dog, ten opzigte van een gequalificeerd persoon, tot dispositie van den Officier. Zie voorts over 't beleyden van Condschappen *Land-Recht der Graaffschap Zutphen Tit. 10. van Over-Yffel I. deel Tit. 13. Provision. Ordonn. &c. &c. te Nymegen Art. 54. et seqq.* Vrom. de for. *Compet. Cap. 22. et Middellant in Not.*]

[*Schyn of bescheyt.* Gemeene Brieven en Instrumenten, die beide de Parthyen te gelyk aangaan, moeten op begeeren van die dezelve van noden heeft, tot erkentenis des Gerichts te voorschyn gebragt, of daar van Copie, tot kosten van die ze verzoekt, verleend worden. Zie *Land-Recht van Tielre- en Bommelre-W. Cap. 15. Art. 7.* en Aantek. hier voor *ad Art. 8. n. 6.*] Zie ook *Land-Recht van Over-Yffel I. deel Tit. 14.*

A R T.

A R T. XXVIII.

Om welke redenen den Officier by absentie van het Gericht kan geven een redelyck uytstel, mits dat het selve de Weder-parthy binnen seeckeren tydt werdt geïnfinueert.

Een redelyk uytstel. De Termynen by zoodanig uytstel geaccordeerd zyn niet zóo peremptoir, dat daar op contumacie of verstek vald, *absque accusatione Contumacie*, als ten Hove, in cas d'Appel, verstaan is den 6. Febr. 1725., in zaake van de Kinderen en Erfgenaamen Cuylenburg, tegens Klaas de Haes en Jan van Huen.

[*Binnen zekeren tyd.* Volgens Praëtyk, behoord deze Infinitie te geschieden voor verloop van den Termyn, welke had behoren te worden waargenomen, immers voor expiratie der tyd, die tot 't allegeren van Nootsinnige is gegund, ten einde voor te komen, dat niet de Weder-parthy, ignorant van zodane uytstel, na verloop van den Termyn, diene van verstek.]

A R T. XXIX.

Oock kan den Verweerder een dubbelden Termyn gegeven worden, als hem de saecke aenkomt van de doode hant.

I N H O U D.

1. *Het beneficie van de doode hand beschreeven*
2. *Byzonderheid in 't Land-Recht van Veluwe.*

1. [*Van de doode hand.* Het beneficie van de doode hand word by genoegzaam alle Land- en Stad-Rechten dezer Provincie aan Verweederen toegestaan. Zie *Land-Recht van Tielre- en Bommelre-W. Cap. 12. Art. 19. Stad-Recht van Bommel Cap. 10. Art. 20. Land-Recht van Veluwe Cap. 18. Art. 6. Stad-Recht van Arnhem Art. 79. Land-Recht van Zutphen Tit. 5. §. 1. Stad-Recht van Zutphen Tit. 16. §. 20. et 21.* Hetzelve is een Uitsfel of Termyn van deliberatie eenen Verweerder toegestaan wordende, dien de zaak, waar over het verschil ontstaan is, het zy by Erfrecht, ofte ook uit eenigen anderen hoofde van iemand, die reeds overleden is, aankomt; zynde, in deze form, in het gemeene Recht niet bekend, maar geheel consuetudinair. *Goris ad Reform. Velav. Cap. 18. Art. 6. n. 1.*
2. By het Land-Recht van Veluwe *loco alleg.* word de Verweerder, ten dezen opzigte, gezegt *te dingen op zyn doode hand*; en eene breuke van tien pond gestatueerd, *zoo by de doode hand niet bewyzen konde.* Het geen schynd te kennen te geven, dat dit beneficie eigentlyk dan alleen zoude applicabel zyn, wanneer de Verweerder zig beroept op aantekeningen van den Overledenen, die hy verondersteld in deszels boedel te zullen gevonden worden, waar uit van gedaane betaaling of van eenig ander middel van defensie zoude kunnen blyken. Dog gelyk aldaar volgens *Schraff. ibid. n. 5. et 6.*, die breuke niet meer in gebruik is, zoo is het ook onder ons Land-Recht, om genot van dit beneficie te hebben, genoeg, dat de zaak, den
Verweer-

Verweerder by succesie in eens overleedens plaats, is aangekomen. Aangezien die in eens anders plaats succederen wettige redenen hebben van ignorantie, of het geen van hun uit dien hoofde geëischt word, verschuldigt is dan niet; waarom zy dus tyd nodig hebben om de omstandigheden der zaak te onderzoeken en kundig te worden. *L. 42. ff. de R. j.* Terwyl daar en boven de praesumtie in Rechten den Aanlegger tegen is, die zyne Rechtsvordering tot het overlyden van zyn schuldenaar heeft uitgesteld. *Leon. Conf. 12. n. 3.*]

A R T. XXX.

Of indien hy dinght op syn whaer, welke hy beroepen heeft of gedenckt te beroepen, om de saecke voor hem te komen verantwoord en ende defenderen.

I N H O U D.

1. *Whaer beschreven.*
 2. *'t Dingen op zyn Whaer kan ook by personele Adien geschieden.*
 3. *De Verweerder moet denuntiatio doen aan zyn Whaer.*
1. [*Dinght op zyn Whaer. Whaer, waar van Whaerschap en Whaeren, is in 't gemeen zoodanig iemand, die tot defensie of schadelooshouding van een ander verplicht is, gelyk zulks, midsgaders de afleiding van 't woord, kan gezien worden by Goris ad Reform. Velav. Cap. 14, Art. 12. n. 3. Bepaelder word het genomen voor den geenen, die, wanneer op goederen*

Proces gemoveerd word, verpligt is tot defensie van 't zelve goed op te komen. Gelyk aldus een Verkoper, ingevolge *Land-Recht infra Tit. 29. Art. 25.*, gehouden is, zyn verkogte Goed, altoos te *whaeren* voor de *Evictie* of Uitwinning, midsgaders te *wryen* voor allen kommer ende lasten, die den Kooper niet geweten ende op zig genomen heeft. Zynde gevolgelyk de Verkoper, de *Wbaer* van de Kooper en uit dien hoofde verpligt om in zoodane gevallen voor den Kooper te *intervenieren*, door in 't Gericht in deszels plaats te treden en de defensie der zaak op zig te nemen. *Goris loc. alleg. Cap. 18. Art. 7. Gloss. 2. n. 1.*

2. Het dingen op zyn Whaer kan egter mede te pas komen in personele Vorderingen, waar voor een derde aan den Verweerder tot schadelooshouding verpligt, en dierhalven, by de defensie der zaak, 't voornaamste belang is hebbende, denwelken de Verweerder moet beroepen om zig by hem in de zaak te voegen, hem in zyne defensie te adfilteren en daar toe de middelen te suppediteren. *Goris loco alleg. n. 4. Zangerus de Except. part. 2. Cap. 2. n. 8.* Zynde, in cas van Whaerschap, de Verweerder gehouden tot 't doen van zoodanig beroep of denuntiatie van de ondernomene Actie, ten einde, ingevalle de Whaer evenswel niet mogt erschynen, de defensie der zaak, op deszels gevaar en kosten, te kunnen ondernemen en voortzetten. Zie *Schraff. ad Reform. Velav. Cap. 18. Art. 7. n. 2.*, die aldaar *n. 5.* mede leerd, in welke form zoodane denuntiatie behoord te geschieden. Over dit dingen op zyn Whaer ziet verders *Land-Recht van Tielre- en Bommetre-W. Cap. 12. Art. 19. Stad-Recht van Bommei Cap. 10. Art. 20. Land-Recht van Veluwe Cap. 18. Art. 7. et 8. van Zutphen Tit. 5. Art. 2. et 3. Stad-Recht van Zutphen Tit. 16. Art. 22. et 23. Arnhem Art. 78. en beneden Tit. 29. Art. 25.]*

A R T. XXXI.

Om de Proceffen soo veel mogelyck te verkorten, is goedt gevonden, dat een Verweerder neffens fyne exceptien, onvermindert deselve, oock ten principaelen sal antwoorden, uytgenomen soo wanneer geproponeert wordt een *exceptie declinatoire*, van *litispendentie*, *Rei judicatae*, of *litisfinitæ*, van *Compromissoriale Uytspreecke* ende *Transactie*, daer by men mach perfereren sonder ten principalen te antwoorden.

N H O U D.

1. *Onderscheiden begrip dezen aangaande by andere Rechtbanken.*
2. *Exceptien moeten nominatim, en alle teffens geproponeerd worden.*
3. *Over de Exceptien declinatoire.*
4. _____ *litispendentiæ.*
5. _____ *Rei judicatae of litis finitæ.*
6. _____ *van Compromissoriale Uitspraak.*
7. _____ *van Transactie.*

1. [*Te verkorten.* Wanneer de exceptien ongefundeerd ofte van die natuur zyn, dat 'er de zaak niet door geperimeerd, maar na derzelve admisie evenswel nog zoude moeten behandeld worden, strekt het zekerlyk tot verkorting der Proceffen, wanneer, neffens de exceptien, de principale zaak te gelyk behandeld, en dus over het een en ander teffens erkend word.

Dog wanneer eene peremptoire exceptie wel gegrond is, strekt het afzonderlyk behandelen derzelve, direct tot verkorting van 't Proces; aangezien, dezelve geadmitteerd wordende, daar door het instrueren der principale zaak, waar van de behandeling dikwils zeer uitgebreid en kostbaar zyn kan, word voorgekomen; hier van daan is 't, dat verschillende Rechten ten dezen opzichte niet van eenerley begrip zyn.] *Jure Romano* was een Verweerder niet verpligt alle dilatoire exceptien *simul et semel* te proponeren, maar konde zulks, zoo lang over de principale zaak nog geene *litiscontestatie* gemaakt waare, ten allen tyden doen. *L. 8. C. de Except. L. 13. L. 24. C. de Procur. L. 19. C. de Probat.* [En by 't *Land-Recht van Zutphen Tit. 16. Art. 13. van Over-Yffel I. deel 10. Tit. 21. Art.*; midsgaders 't *Reglem. op de manier van Proced. voor den Hove d. d. 24. April 1736.*, is 't zelv, ten einde confusien te vermyden, verboden, met het proponeren van exceptien, zig te gelyk ten principalen in te laten, het geen te vooren op *Veluwe*, ingevolge *Land-Recht Tit. 18. Art. 10.*, ook heeft plaats gehad. Terwyl ook binnen *Nymegen* by *Raads-Resol. van den 11. Febr. 1767.*, tot interpretatie en ampliatie van de 45. & 46. Art. der *Provision. Ordonn. &c. &c.* (welke met bovenstaanden *Art. 31.* van dit *Land-Recht* overeenkwamen) is verstaan. "Dat Parthyen, in 't generaal, „ zullen mogen persisteren by zoodane verdere exceptien, welke *litis ingressum* impedieren of de geheele Actie perimeren." Dog daar en tegen komt met het gestatueerde in dit *Land-Recht* overeen het *Land-Recht van Tielre- en Bommelre-W. Cap. 13. Art. 2.* Terwyl ook by een *Ordonnantie der Heeren Staaten van Veluwe van 't jaar 1698.*, in plaats van 'tgeene ten dezen opzichte by 't *Land-Recht* aldaar *Cap. 18. Art. 10.* was gestatueerd, is verstaan

in

in *Art. 9.* "Dat de Verweerderen alle exceptien „ *simul et semel* zullen moeten proponeren, ende daar „ en boven ook, onverminderd dezelve, mede ten prin- „ cipalen antwoorden; uitgenomen zoo wanneer ge- „ proponeerd mogte worden eene exceptie *declina-* „ *toir*, van *litispentie* of *litis finitæ* van *Compro-* „ *missoriale* uitspraak ende *Transactie*, waar by ge- „ persisterd zal mogen worden zonder ten principa- „ len t'antwoorden." 't Geen by de Rechtsgeleeden genoemd word, procederen of concluderen *ad omnes fines*. Anth. Mattheus *de judic. disp. ult. n. 52.* In welke manier van Rechtspleging het ook aan een Richter vry staat de dilatoire exceptien voor by te gaan en by definitive sententie de zaak te termineren. Mr. Joost Schomak. *part. 2. Conf. 9. n. 61.* Mr. Is. van den Berg *Nederl. Advysb. 4. deel Conf. III. pag. 287.* verf. en dat na de tegenswoordige &c. Als strekkende zulks mede tot verkorting der Processen, 't geen een Wetgever en Richter altoos verplicht is te beoogen, *cum publice intersit lites abbreviari L. 13. C. de judic.* Hoe omtrent exceptien te concluderen. Zie by W. van Meulen *over de Ordonn. van den Hove van Utrecht pag. 542.*

2. [*Neffens zyne Exceptien.* In de Praëtyk word het niet toegelaten te concluderen met de woorden, *alhier, voor als nog, immers* en *invoegen* ofte *dierge-lyke*; Schomak. *Adv. I. deel Conf. 6. n. 4. et 5. Adv. 24. n. 1. et seqq.* Zynde zulks in Nymegen by eene expresse *Raads-Ref. d. d. 7. Maart 1736.* verboden; alle exceptien moeten derhalven *nominatim* worden geproponeerd, en tot admisie van ieder derzelve afzonderlyk geconcludeerd, ofte zoude anders een Richter, wanneer van dezelve alleen in de *Schri-ftuuren* wierd gementioneerd, daar op *in judicando*, geene reflexie kunnen slaan. Schomak. *loc. cit.* Gail.

1. *Obs. 61. n. 15.* Waar omtrent egter eene limitatie, na veeler gevoelen, plaats hebbende, ten opzichte van zoodane exceptien, welke *ipso jure* de actie perimeren, en uit de Proces-stukken blyken den Verweerder te hebben gecompeteerd, gezien kan worden by Sande *Decif. Frif. lib. 1. Tit. 7. def. 3.* En vermids de Verweerder, andere Exceptien, als die in deze Articul zyn uitgezonderd, proponerende te gelyk ten principaalen moet antwoorden, zoo volgt ook, dat hy alle die andere exceptien, welke hem eenigerley wyze zoude kunnen te stade komen, even als zulks op Veluwe plaats heeft, *simul et semel* moet proponeren, aangezien den Verweerder door de *litis contestatie* verftooken is van 't effect der declinatoire en dilatoire exceptien, die by hem niet zyn geallegeerd. *L. penult. et ult. Cod. de Except.* (eenige byzondere redenen van uitzondering zie by Goris *ad Reform. Velav. Cap. 18. Art. 10. n. 3. et seqq.*) en hy ook, na de styl en manier van procederen alhier plaats hebbende, als dan zyne overige peremtoire exceptien niet meer kan proponeren in de form van exceptien, maar dezelve alleenlyk als middelen van defensie ten principaalen zoude kunnen doen gelden; dog de exceptien in den Text vermeld, kan een Verweerder proponeren, zonder verpligt te zyn de overige, die hy zoude kunnen hebben, te opponeren ofte zig ten principaalen in te laten. Schraff. *ad Reform. Velav. Cap. 18. Art. 10. n. 2.*]

3. [*Een exceptie declinatoire.* Door zoodane exceptie word aan den Richter de erkentenis over de geheele zaak onttrokken. Dezelve is 1° *de exceptio fori incompetentiis*, wanneer de gedaagde sustineerd, dat de Richter niet bevoegd is om kennis te nemen van de zaak, waar over hy ter bank geëifcht word. Vergelyk Aantekening hier voor *Tit. 2. Art. 1. n. 4. et seqq.*

seqq.] By Mr. Joh. Loenius, in zyn leven Raad-Ordinaris in den Hove van Holland *Cas.* 19. word gefultineerd, dat men onverminderd de exceptie van renvoy meede ten principaalen zoude moogen antwoorden; het geen hier ook schynd toegelaten te zyn, in de woorden, *waar by men mag perfifseren*, die zulks schynen te stellen aan het goetvinden van den Verweerder; voorts hoord hier 2° mede toe de *recusatio judicis suspecti*. Grot. *Ifag. ad prax. For. Batav. lib. 1. Cap. 9. n. 5. et ibi.* Pape in *Not. [Schraff. Obs. Pract. 41.* Welke recusatie geschieden moet eer en alvorens de Verweerder eenig voorstel doet, waar over hy de erkenenis aan 't Gericht defereerd. Ten waare de redenen van recusatie eerst naderhand opkwamen, of immers eerst daar na den Verweerder bekend wierden. *Idem ad Reform. Velav. Cap. 18. Art. 10. n. 4.* En kan ook, 3° ten opzichte van 't invorderen van 's Heeren- en andere Civielebreuken, waar van Tit. 35. gehandeld word, hier toe gebragt worden de *exceptio preventionis jurisdictionis*, eenen gedaagden te stude komende, die, over een en dezelve zaak op onderscheiden plaatsen kunnende geactioneerd worden, en reeds deswegen voor een Gericht wettig zynde aangesproken, naderhand nog voor een ander geciteerd word. Zanger. *de Except. p. 2. Cap. 3. n. 2. et 9.*]

4. [*Litispendentie.* Wanneer over een en dezelve zaak tusschen dezelve parthyen reeds voor een Gericht Proces is ontstaen, en de een betreft den anderen deswegen wederom in Rechten, dan kan de Verweerder deze exceptie van *Litispendentie* aan den Aanlegger objicieren. *L. 30. ff. de judiciis.* Waar toe genoeg is, dat over dezelve zaak voor 't eerste Gericht behoorlyke Citatie (ofte andere Ingang van Rechten, na den aardt der zaak en de manier van

procederen aldaar gebruikelijk, vereischt wordende) zy geschied. Zanger. *de Except. p. 2. Cap. 13. n. 7.* De vereischten, die te zamen moeten lopen, op dat zoodane Citatie kan gezegd worden behoorlyk geschied te zyn, worden opgegeven by Mynzing. *Cent. 4. Obs. 26.* Dog deze exceptie van *Litispendentie* kan voorgekomen worden, wanneer de Aanlegger in de eerste instantie, voor dat de zaak andermaal begonnen zy, van dezelve heeft geruntieerd en refusie van kosten, ofte immers praesentatie daar toe en consignatie van zekeren penning gelds, na styl en Practyk, heeft gedaan. *L. 10. ff. de judiciis. L. 4. Cod. de pactis.* Hoewel 'er zyn die willen, dat na de *Litiscontestatie* geene renuntiatie, ten minsten niet in weerwil van den Verweerder, zoude kunnen geschieden. Vergel. hier voor *Aantek. op Tit. 4. Art. 15. n. 7.* Daarenboven kan na dit Land-Recht ook *Litispendentie* geïntroduceerd worden, door 't ingaan van een Compromis; waar van hier voor *Tit. 7. Art. 6.* en *Aantek. aldaar.* Zie voorts over de *Litispendentie Land-Recht van Tielre- en Bommelre-W. Cap. 13. Art. 3. Stad-Recht van Bommel Cap. 11. Art. 3.* Schrasfert *Obs. pract. 400. Wassen. Pract. Jud. Cap. 1. §. 79.*]

5. *Rei judicate.* Deze exceptie komt te pas, wanneer dezelve zaak, welke reeds tusschen dezelve parthyen, by den Competenten Richter is beslist geweest, weder in Rechten getrokken word. *L. 3. ff. de Except. Rei jud.* Wordende ook voor dezelve zaak gehouden, wanneer de gene, die bevoorens het geheel geëischt hadde, naderhand een deel vorderd. *L. 7. ff. eod. Leon. Conf. 96. Wefembec. in paratit. Pand. ad Tit. de Except. rei jud. n. 3.* [De bygevoegde woorden *litis finitæ* schynen hier genomen te worden, als gelykluidend met de naaftvoorgaande *rei*

rei judicatæ; terwyl dezelve anders gewoonlyk by de Rechts-uitleggeren gebézigd worden voor eene algemeene benaaming der exceptien *rei judicatæ*, van Compromissoriale Uitspraak en van Transactie, vermids die alle daar in gegrond zyn, dat dezelve zaak reeds te vooren is beslist en vereffend. Voet *ad ff. Tit. de Except. Rei jud. n. 1.*]

6. [*Compromissoriale Uitspraak.* Want alle Uitspraken by Compromissarïen gedaan zyn van zulke kragt, als sententien, dewelke in kragt van gewysde ergaan zyn. *Land-Recht supra Tit. 7. Art. 8.* en Aanteekeningen aldaar.]
7. [*Transactie.* Is eene overeenkomst, waar by parthyen elkanderen ofte de een den anderen iets beloven ofte toestaan ter vereffening en beslissing eener zaak, die twist onderhevig was; het zy dezelve reeds *litispèndent* gemaakt was of niet. *L. 2. L. 38. Cod. de Transact.* Die deze exceptie wil objicieren, moet van zyne zyde voldaan hebben, 't geen hy by de Transactie aangenomen, ofte beloofd had te zullen doen; vermids in alle wederzydsche Contracten geen der Contrahenten recht van Aanspraak heeft, zoo lange hy niet van zyne zyde aan het Contract heeft voldaan; terwyl, de een zulks weigerende, de andere daar door teffens van de verpligting tot nakoming van 't Contract word ontlagen. *Schraff. Obs. Pract. 405. 406.*] Zie vier voornaame stukken, die vereischt worden, wanneer deze exceptie van effect zal zyn *in ordine* opgeteld by Pape *in Not. ad Grotii Ifag. ad Prax. For. Batav. lib. 1. Cap. 9. n. 8.*

[*Zonder ten principalen te antwoorden.* Om dat deze exceptien niet alleen den aanvang der zaak verhinderen, maar ook van die natuur zyn, dat ze gefundeerd

fundeerd zynde eenen Richter verbieden van de zaak zelve kennis te nemen.]

A R T. XXXII.

Als eenige incidentele quaestien werden gemoveert sittens Gericht, sal 't Gericht de saecke op een mondelinge Pleydoye afdoen, of reguleren hoe ende op wat Termynen by Parthye soodanige quaestie in staet van wyfen sal worden gebracht,

I N H O U D.

1. *Waar over incidentele quaestien kunnen vallen.*
2. *Welke quaestien sittens Gericht moeten gemoveerd worden.*

1. [*Incidentele quaestien.* Deze kunnen van onderscheiden aardt en natuur zyn, en zoo wel in het midden en einde, als in het begin der zaak voorvallen; daar onder worden gerekend de quaestien over de productie of dugtigheid der Volmachten; over de Cautien en het recht om nieuwe Documenten al of niet te produceeren, voorts eischen tot productie van originele of commune instrumenten, en wyders al het geen eenigzints het belang der zaak van de een of andere vorderd, dat, bevorens verder geprocèdeerd word, eerst worde afgedaan. Deze incidentele quaestien hebben de natuur niet van exceptien, die of het wezen der zaak zelve of de manier, waar op de zaak begonnen is, raken, welke voor af moeten

ten gaan, daar incidentele quæstien zig eerst opdoen by het behandelen der zaak zelve.]

2. [*Gemoveerd worden sittens Gericht.* Daar, ingevolge *Art. 1. en 2.* der Ampliatie hier voor *ad Art. 1. buj. Tit.* geïnserieerd, tegenswoordig de Aanspraaken en Antwoorden, by korte Notulen, in schrift vervat worden, en het Gericht eerst na het indienen der Notulen van Antwoerd, ingevolge *Art. 5.* derzelve Ampliatie, de zaak tot schryven wyft: maar alle quæstien over Volmachten, Cautien en diergelyke gemoveerd moeten worden voor 't dienen van Antwoerd, zoo volgd, dat zoodane quæstien moeten worden geproponeerd sittens-Gericht, Vergelyk *Tit. 8. Art. 3. n. 5. en Tit. 8. Art. 19.*]

[*Of reguleren.* Het staat volkomen aan het Gericht vry om in extraordinaire gevallen een extraordinaire wyze van procederen aan Parthyen voor te schryven, als maar in het oog gehouden word, dat aan de eene parthy geen voorregt boven de anderen gegeven, maar het geen den eenen wedervaard ook aan den anderen gegund word.]

A R T. XXXIII.

Wanneer foodaenige quæstien werden gemoveert buyten 't Gericht by Schriftuyren, dewelcke in handen van den Landt-Schryver of Secretaris werden overgeleverd, fullen deselve volschreven en afgedaen werden op deselve termynen, ende wyse als hier yoren geseyt is.

A R T.

ART. XXXIV.

Den Gerichte staet oock vry na gelegent-
 heyd van saecke ende insonderheyt als
 het verschil bestaet in een quaestie van
 Rechten, Parthyen een andere maniere
 van Procederen, ende kortere termynen
 voor te schryven, als om te schryven by
 Memorien ende Solutien binnen veerthien
 dagen of anders.

Ende kortere termynen voor te schryven. Want
 over quaestien van rechten, dewelke zoodane zyn daar
 het fait wel klaar is, maar daar de quaestie overblyft,
 of hetzelfde *jure sit factum*, met recht zy geschied,
 kan gevoeglyk, als in Holland en elders, by kor-
 te Memorien en Advertissemenen van rechten gehan-
 deld worden; dog in quaestien van een fait *in Causis*
facti, dewelke zoodanige zyn, daar de vraage is, *an*
factum sit id, de quo lis orta est, of het fait, waar
 over gedisputeerd word, is geschied, word *ordinario*
modo gepleit. Ziet Grotii *Isagog. ad prax. For. Ba-*
tav. pag. 216.

ART. XXXV.

Als een Arrest op ymants Persoon gedaen
 is, soo moet den Arrestant versorgen,
 dat binnen drie dagen na d' Interpositie
 van 't Arrest, daer inne te reekenen den
 dagh

dagh van 't Arrest, het Gericht, als hier na volght, verschreven werde, ten waere dat 'er een Vierdagh of ander beletsfel voorviele.

I N H O U D.

1. *Deze Termyn mag niet gedilayeed worden.*
2. *Hoe dezelve geteld word.*
3. *Wat te doen als een Feestdag invald.*
4. *Wanneer Noodfinninge van den Aanlegger moet geallegeerd worden.*

1. [*Drie dagen.* Deze korte Termyn van drie dagen is gesteld in faveur van eenen gearresteerden, op dat dezelve niet te lang in een vreemde plaats, tot merkelyk agterdeel zyner zaaken, worde opgehouden; waarom dan ook deze termyn niet kan gedilayeed worden, als met wil en goedvinden van eenen gearresteerden, op dat het Arrest niet, tot een middel van vexatie, verstrekke. Deze korte manier van procederen word algemeen geuseerd ter plaatfen daar de Arresten zyn toegelaten. Zie Peck. *over het Bezetten Tit. 37.* en S. van Leeuwen *ibid. in Not. Land-R. van Tielre- en Bommelre. W. Cap. 7. Art. 9. van Over-Yffel 1. deel V. Tit. 13. Art. Raads-Resol. der Stad Nymegen d. d. 7. Juny 1654.*]

2. [*Daar inne te rekenen de dag van 't Arrest.* By aldien deze woorden niet uitdrukkelyk waren geïnseereerd, zoude volgens Practyk de dag van Arrest niet mede gerekend worden, om dat de rechtelyke termynen niet te zeer worden gecooängusteerd. Peck, *Cap. 37.*

37. n. 8. Aangezien niet alleen 't woord *binnen* anderzins, op 't naauwste genomen, gerekend word *de momento in momentum*. van Leeuwen *ad Peck. dict. loc.* maar zelfs, onder dit Land-Recht, de dag, waar op den Termyn vervalde, in 't vervolgen van Rechtszaaken, geheel overgelaten word ten faveure van hem, die ze nodig heeft. Zie bevorens *Tit. 2. Art. 5. n. 3. Tit. 3. Art. 9. n. 1.*]

[*Het Gericht — verschreven werden.* Zie de manier van procederen deswegen hier boven *Tit. 3. Art. 14.* aangetekend.]

3. [*Vierdag of ander beletzel.* Of schoon de Zondagen of andere Feestdagen iemand niet bevryden van het Arrest, zoo worden egter thans op zoodane tyden, gelyk wel eertyds (zie *Tit. 1. Art. 9. n. 8.*) geen Gerichten meer gehouden, maar staan alle burgerlyke handelingen, welke uitsfel kunnen lyden, stil; en dus zoude een Arrestant zoo het Arrest gedaan was, op een zoodanen tyd, dat op den derden dag en volgende dagen een of meerdere Feestdagen invielen, als dan het Gericht op den eerst volgenden Werkdag, moeten bezorgen.]

4. [*Ander beletzel.* Een Noodfinnige kennende geallegeerd worden, zoude een Arrestant, voor af, of op den dag van het Gericht zulks noodzakelyk moeten doen, en, in dit geval, het gestatueerde *Tit. 11. Art. 6.* niet kunnen opereren, om dat een gearresteerde, wanneer hy binnen drie dagen niet word gewagt, als dan, ingevolge *Art. 37.*, uit het arrest ontslagen en aanstonds op vrye voeten gesteld moet worden.]

dagen verzogt, of anders ordinarie voor de Bank, waar onder het Arrest geschied is, is ingevallen.]

1. [*Moeten doen.* Het staat dus in de keur van een Arrestant niet, om te oordeelen, of 'er reden zyn, dat het Gericht niet kan gehouden worden, wyl het van zyne verpligting is, instantie tot becoming van dien aan te wenden, en, zoo de Officier een langer tyd steld, daar van Insinuatie aan den Gearresteerden te laten doen; want in cas van Arresten maakt 't minste verzuim, het geheele Arrest nul en kragteloos. S. van Leeuwen *over Peck. van Bezetten* 19. deel n. 1. in *Not.*]

2. [*Worden ontslagen.* Dit ontslag kan niet eigenwillig door den Officier gedaan worden, maar moet by Decreet van het Gericht geschieden; waarom een Gearresteerde zig moet informeren, of de Arrestant het Gericht verzogt heeft, en, zoo neen, van zyne zyde, hetzelfde verzoeken, en zig, *in judicio* quyttingen, conform de Practyk binnen Nymegen; zie Decreet van het Buiten-gericht *d. d. 19. April 1757.* En zoo een Arrestant het Gericht ter laater tyd verzogt en bekomen heeft, kan de Gearresteerde, aldaar gewagt wordende, tot nulliteit van het Arrest concluderen.]

[*Te gaan en te staan, daar 't hem beliest.* Te weten voor zoo verre het Territoir van den Richter, waar onder het Arrest gedaan is, zig uitstrekt.]

3. [*Zonder van iemand gearresteed te mogen worden.* Dit voorregt van in vier-en-twintig uren niet weder gearresteed te mogen worden bepaald zig by het *Land-Recht van Over-Yffel* 1. deel 5. *Tit. Art. 9.* tot denzelvden Arrestant, en niet tot een derde, aan wien het zoo wel binnen den tyd van 24. uren, als daar

daar na, geoorloofd is, arrest te doen. *Stad-R. van Deventer 2. deel 3. Tit. 19. Art.* Vergelyk *Christin. ad L. L. Mechlin. Tit. 3. pr. in addit. n. 4. et Art. 2. n. 4.* en *Huber. Hedend. Rechtsgel. II. deel 1. Boek Cap. 33. n. 5.* Maar het gestatueerde by dezen Art. is generaal, en sluit geene gevallen uit, in welke het arresten binnen 24. uren, door anderen, zoude mogen geschieden; Offchoon anders zommige Rechtsgeleerden oordelen, dat deze arrest-vryheid, ten opzigte van eenen derden, met distinctie zou moeten worden verstaan, te weten, zoo het Arrest ontslagen is geweest, om dat de schuld niet deugdelyk was, dat als dan een derde wel wederom arrest zoude mogen doen, om reden, dat, even gelyk de vigilantie van een crediteur, zoo hy zyn debiteur te regt gearresteerd hadde, de verdere crediteuren niet kon benemen de faculteit om mede voor het hunne te zorgen en te waken, en dus dien gearresteerden, geduurende het eerste arrest, te *recommanderen*, even zoo min de ongefundeerdheid van het eerste arrest een ander in zyn goed recht kan hinderlyk zyn. *Bort. van Arrest Cap. 2. n. 10. et seqq. Hollands Rechtsgel. Wordenb. Aanbangz. p. 266.* Maar zoo het Arrest ontslagen is, om dat het in een vrye markt of aan een arrest-vry-perfoon geschied was, dat dezelve dan na de Vry-markt, of ontslag van het eerste arrest, van een derde niet mag gerecommandeerd of gearresteerd worden; wyl hy als dan door het eerste arrest, op een indirecte wyze, van de Arrest-vryheid zoude zyn verstoken geworden. *W. van der Meulen Cost. van Utr. Rubr. 19. §. 3.* Ondertusschen vind de billykheid van het gestatueerde by dit Land-Recht zyne reden mede hier in, dat zoo het eerste onwettige Arrest den gearresteerden in het vervorderen van zyn reis niet opgehouden had, als dan een ander Crediteur, na verloop van zoo veel tusschen tyd, zyn Debiteur daar ter plaats niet zoude

gevonden of gelegenheid gehad hebben om zulk een Arrest te doen: als mede dat het ontslag van 't eerste arrest van eenig effect moet wezen, het geen nogtans niet wezen zoude, zoo aanstonds een nieuw arrest kon worden geinterponeerd.]

A R T. XXXVIII.

Wanneer den Arrestant den Gerichts-dagh als voorfz. verforghet ende syn Aenspraeck gedaen heeft, fal, indien mogelyck, de faecke na mondelinge Antwoord, Replyk ende Duplyk afgedaen worden.

A R T. XXXIX.

Indien de faecke op een mondelinge Pleydoye niet kan worden afgedaen, fal van drie dagen tot drie dagen, indien den Gearresteerden fulcks versoeckt, werden geschreven, ende fullen de Schrifturen overgeleght ende gewisselt worden onder den Landtschryver of Secretaris, tot dat de faecke volschreven fal zyn.

[*Indien den Gearresteerde zulks verzoekt. Deze drie dagen zyn gesteld tot voordeel van den geenen, die bezet is, op dat dezelve niet te lang, op een vreemde plaats, van zyn huis en zaaken, gehouden worde, en gevolglyk is een Richter verpligt, wanneer een Gearresteerde zulks begeerd, die drie-daagfche Termynen aan Parthyen te injungeren; gelyk hier over breeder te zien by Peck. van Bezetten 37. deel n. 1. et seqq. en S. van Leeuwen aldaar in Not.*]

A R T.

A R T. XL.

Edoch dese Termynen sullen by den Gerichte oock verlengt mogen worden, als de saecke van die beschapenthey is, dat Parthyen binnen soo korten tyd met haere Schriftuyren of bewys niet souden kunnen vaerdigh wesen.

I N H O U D.

1. *Omtrent het verlengen der Termynen behoord voornamentlyk op 't belang en de inclinatie van den Gearresteerden gelet te worden.*
2. *En diendt het Gericht daar toe, buiten noodzakelykheid, niet te komen.*

1. [*Verlengt mogen worden.* Speciaal zoo een Verweerder zulks verzoekt, aan wien 't geoorloofd is van 't faueur, ten zynen opzigte ingevoerd, te renuntieren; terwyl een Aanlegger daar en tegen altyd met de adstructie zyner zaak in gereedheid behoord te zyn, en 't hem voordeels genoeg is, dat hy niet genoodzaakt is geweest, zynen schuldenaar *in loco domicilii* aan te spreken, maar denzelven ter plaatse zyner verkiezing heeft kunnen in Rechten betrekken. Zie Peck. *loc. alleg.*]

2. [*Van die geschapentheid is.* Wanneer den Gerichte klaar blykt, en parthyen doen zien, dat 't niet mogelyk is, op zulke korte termynen te procederen, mag 't Gericht dezelve verlengen; waar omtrent egter niet al te liberaal, tegens wil en dank van den Gearresteerden behoord gehandeld te worden, aangezien,

wanneer deze Termynen zoo volkomen aan het *Arbitrium judicis* waren overgelaten, het dan onnodig geweest zoude zyn, dat de Wergever dezelve by voorgaanden Articul zoo naauwkeurig had bepaald.]

A R T. XLI.

Ende als den Gearresteerde onder Borghtocht, of onder eenige andere cautie uyt het Arrest of Gysfelinghe ontslagen is, sal men de saeke by Personeel Arrest aengevangen, oock wel mogen stellen ende laten voldongen worden op de ordinaris termynen, gelyck andere saecken.

A R T. XLII.

Tusschen Peyndinge ende Pandtkeringe wort recht gedaen op een mondelinge Pleydoye, ten waere het Gericht om bysondere erheffelycke redenen anders ordonneerde, ofte soo en gelyck als in den Ampte van tusschen Maes ende Wael ende den Ampte van Neder-Betuwe gebruyckelyck is, te weten:

[*Mondelinge Pleydoye.* Hier voor by *Art. 1.* was reeds gestatueerd, dat de zaaken, ten verzoeke van den Aanlegger, mondeling zouden behandeld worden, en

en daar onder was de Peinding mede speciaal genoemd. Op *Art. 5.* hebben wy egter aangemerkt, dat 't beschryven der zaaken oudstyds veel al schynd gestaan te hebben aan 't goedvinden van den Aanlegger, gelyk zulks nog voor zommige Gerichten, ingevolge oud gebruik, word gepractiseerd. Dog uit het nader gestatueerde by dezen Articul (vergeleken met 'tgeen in den volgenden Articul ten opzigte der Ampten van Tusschen Maas en Wlaal en Neder-Betuwe, en speciaal op 't einde van denzelven in de woorden, *ten waere dat de Aanlegger &c* voorkomt) blykt evenwel, dat zulks in de Proceduure tusschen Peinding en Pandkering, in de Ampten 't Ryk van Nymegen en Over-Betuwe voorvallende, geen plaats mogt hebben, maar dat de erkenenis over 't beschryven derzelver geheel aan 't bescheiden oordeel van 't Gericht moest overgelaten worden.]

A R T. XLIII.

Dat den Aenlegger dicteert op den Gerichts-dagh ter Rolle den eysch ende conclusie van syne Peyndinge met het bewys daer toe nodigh overgevende ende bedinght daer mede de wacht, de Rolle aflopende, ende den Eysch opgelesen werdende, neemt den Verweerder aen syn Antwoordt te dienen tegen den volgenden dagh, ende om sulcks te beter te kunnen doen, mach deselve tot daer en toe na sich nemen de voorfz. Pandinge, ende die daer by overgeleverde bewys-

stukken: de rolle op den tweeden dagh aflopende, dient den Verweerder van Antwoordt, ende leyert met eenen wederom over de Pandinge *cum annexis*, als wanneer dan Parthyen kunnen concluderen ende Recht verfoecken, ten waere dat den Aenlegger om de gewichtigheyt van de saecke verder soude willen schryven.

I N H O U D.

1. *Hoe deze manier van procederen gepractiseerd wierd.*
 2. *Dezelve was ook tusschen Bezaat en Ontzaat en in andere Ampten in gebruik geraakt.*
 3. *Nadere blyk, dat op de keus van den Aanlegger om te schryven, voornamentlyk plagt gelet te worden.*
1. [*Disteert op den Gerichtsdag.* In het Gerichts-Signaet wierd de Wacht door den Heer Landschryver geschreven, en wyl deze zaaken van eenen liquiden aarde zyn, als hier voor onder den Titul van Peinding breder is getoond, zoo was tot adstructie der Wacht geen uitgebreide Justificatie nodig; dezelve wierd mede kortelyk ter Rolle of Signate gebragt, en de Peindinge met de bygevoegde bewyzen overgelegd. Het welk veelyds, tot spoediger expeditie der zaaken, plagt te geschieden, eer 't Gericht gezeten was. De Rolle by den Heer Landschryver opgelezen wordende, verzogt de Verweerder overneming der stukken, invoegen by
2. *dezen Articul is gestatueerd.* Dog 't was voor 't emaneren der Ampliatie, op Art. 1. ingevoegd, in de Practyk byna algemeen in gebruik geraakt, dat zoo wel

wel in zaaken tusschen Bezaat en Ontzaat, als tusschen Peinding en Pandkering in de overige Ampten, even als in de beide hier opgenoemde, genoegzaam op dezelfde wyze geprocedeerd wierd, als in dezen Articul, ten opzigte der Proceduures tusschen Peinding en Pandkering, in de Ampten van tusschen Maas en Whaal en Neder-Betuwe voorvallende, word voorgeschreven; gelyk dan ook by de evengemelde Ampliatie van den I. Articul van dezen Titul, ten opzigte van de manier van procederen geen onderscheid gemaakt word, of de zaak met Bezaat of met Peinding zy aangevangen.]

3. [*Den Aanlegger — verder zoude willen schryven.* Hier uit blykt dus nader, 't geen op Art. 5. is aangemerkt, dat, ten opzigte van 't beschryven der zaaken, voornamentlyk de verkiezing van den Aanlegger in aanmerking komt, 't geen in dezen by de Ampten, in den Text genoemd, zelfs tusschen Peinding en Pandkering plaats had. Het gebeurde egter ook, dat de zaak, in weerwil van den Aanlegger, ter instantie van den Verweerder tot schryven gewezen wierd. Zynde aldus by Decreet des Gerichts van Tusschen Maas en Whaal, in zaake van den Heer Lyberg *contra* Jan Cremer in November 1722., op Conclusie van den Verweerder, verstaan, dat de zaak schriftelyk zou behandeld worden.]

A R T. XLIV.

Indien den Aenlegger gepeynt heeft voor een schuldt, die niet peynbaer is, of anders syn intentie niet klaer genoeg bewyft, soo wordt verstaen een quade

Peyndinge gedaen te zyn, ende hy gecondemneert in de kosten, blyvende hem dan open syne prætenſie te vervolgen by Befactonge.

I N H O U D.

1. *Of tegens Peinding voor ſchuld, die niet peynbaar is, wegens informaliteit kan geëxceptieerd worden.*
2. *Over de adjudicatie der kosten.*

1. [*Schuld die niet peynbaar is.* Dat is, die niet kan gerekend worden te behoren onder die ſchulden, welke hier voor *Tit. 5. Art. 3. tot 14.* zyn geſpecificieerd. Tegens Peinding van een ſchuld, die niet peynbaar is, is ook wel, ten dage dienende, *de exceptio informalitatis agendi* geproponieerd geworden. Aldus is 't gepraeticeerd op 't Gericht van Bommel den 9. May 1672., alwaar Vrouwe Wed. Velthoff gewagt heeft Ryxke Hendriks, als hebbende tegens 't tweede Lidt der Peinding, om volgens Pacht-Cedul te hebben reparatie van 't huis, gelyk zy 'taangevangen had, Pandkering gedaan. Verweerderſe proponeerde *de exceptio informalitatis agendi*, om dat de zaak niet peynbaar was, maar by Bezaat had moeten gevorderd worden, welke exceptie by 't Gericht is geadmiteerd, en de Excipiente van deze instantie koſt- en ſchadeloos geabſolveerd. Dog behalven dat thans by deze exceptie, als niet genoemd wordende in den voorgaanden 31. Articul niet zoude kunnen worden geperſiſteerd, maar onverminderd dezelve ook ten principalen zoude moeten geantwoord worden, 't geen voor 't emaneren van 't Land-Recht, ingevolge bovengemeld Decreet des Land-Gericht te Bommel, anders ſchynd

tehynd begrepen geweest te zyn, zoo schynen ook de woorden van dezen Articul veel eer te dicteren, dat de Verweerder tusschen Peinding en Pandkering de informaliteit van ageren, uit hoofde, dat de schuld niet peinbaar is, even als 't gebrek van bewys, als een middel van defensie by zyn antwoord ten principalen, zal hebben te allegeren, met dat gevolg, dat 't Gericht ook uit hoofde dier informaliteit moet verstaan *eene quade Peinding gedaan te zyn*, 'tgeen het *dictum* is eener sententie tusschen Peinding en Pandkering ten principalen, maar niet *in exceptivis*, geweest.]

2. [*Gecondemneerd in de kosten.* Om dat hy 't voorregt van Peinding, 't welk slegts aan bepaalde liquide schulden vergund is, heeft trachten te misbruiken tot praëjudicie van den Verweerder, wiens defensie tusschen Peinding en Pandkering min favorabel is, als tusschen Bezaat en Ontzaat; door dien dezelve, in 't eerste geval, niet alleen geene praëliminaire eisch tot Cautie mag doen, (zie *Tit. 9. Art. 13.*) maar ook na inhoud van den volgenden 45. Articul, zyne onschuld of betaling ten duidelykste moet bewyzen, en in gevalle verstaan wierd eene quade Pandkering gedaan te zyn, met eene boete van zes golt-gulden zou kunnen gestraft worden, volgens *Tit. 4. Art. 15.* Omtrent de adjudicatie der kosten kan voorts worden aangemerkt, dat, of schoon wel in 't algemeen kan gezegt worden, dat die 't Proces verliest, ook in de kosten behoord gecondemneerd te worden, zoo om den Overwinnaar, die regtmatische redenen van pleiten gehad heeft, schadeloos te stellen, als om de ligtveerdigheid van den overwonnen te straffen en te beteugelen, zig egter in de behandeling der zaak dikwils veele redenen kunnen opdoen, die daar over eene mitigatie vorderen; waaromme het poinct der kosten veel eer moet gerekend worden aan de bescheidenheid des Gerichts

richts te zyn overgelaten; niet om na willekeur, zonder opzigt op de merites der zaak, daar over te beschikken; 't welk zoude aanlopen tegen de verpligting der Gerichtslieden en derzelver gedanen Eed, om aan Parthyen onparthydige Justitie te helpen administreren: maar ten einde, na bevind der omstandigheden en redenen, die 'er zig, in de behandeling der zaak, voor of tegen, komen op te doen, te oordeelen, of dezelve behoren gecompenseerd, of een der Parthyen daar in voor 't geheel of gedeeltelyk gecondemneerd te worden. De adjudicatie der kosten moet by de litiganten geëischt worden, dewyl anders een Richter niet gehouden is over dezelve te erkennen, of schoon hy eger ook, wanneer daar toe geen eisch gedaan waare, den Succumbant in de kosten zou kunnen condemnieren. Zie Vromans *de for. Compet. lib. 4. Cap. 2. §. 1. & 2.* en Middell. *in Notis. Schraff. Adv. 5. deel Conf. 2. n. 24.* Wassen. *Pract. jud. Cap. 21. n. 15.* De kosten, die van een gecondemneerde kunnen gerepeteerd worden, zyn alleen noodzakelyke kosten, die ten behoeve van de zaak en ter adstructie en vervolging derzelve zyn aangewend. Gail *I. Obs. 151. n. 11.* Zie taxatoire sententie by Schraff. *Adv. 1. deel Conf. 12.*, en voorts, in 't generaal over de adjudicatie der Proces-kosten, Temmen *de litium expensis* en Schraff. *Obs. 43.*]

A R T. XLV.

Wanneer het is een peynbaere Schuldt ende van de Schuldt consteert, als by exempel, wanneer ymant gepeynt is voor Schuldt gerichtelyck bekendt, of voor Erf-Pachteren, of by Houwelyckse
 Voor-

Voorwaerden , Maegescheyden , Moet-Soen-brieven , Transactien , of by schriftelycke bekentenissen , ende onderteyckeningen van den Debitteur , soo moet verstaen worden een quade Pantkeringe te zyn gedaen , ten waere den Verweerder met even soo goeden schyn ende bescheydt syn onschuldt of betalinge bewese , voorbehoudens hem oock syne repetitie , indien hy naderhand kan bewyfen , 't gene ge-eyfcht is , niet schuldigh geweest te zyn.

I N H O U D.

1. *Verweerder tusschen Peinding en Pandkering kan niet tot een expurgatoiren Eed geadmitteerd worden.*
2. *Of van den Aanlegger , in zulk een cas , Cautie voor de restitutie van het geen indebite betaald is , kan gevorderd worden.*

1. *[Met even zoo goeden schyn. Dat is met quitantie of zulke bewyzen , die geene bedenckelykheid agerlaten , dat de schuld nog zoude exteren. Zie L. 13. Cod. de non num. pecun. Want den Eed van den Verweerder of het defereren van een Keur-eed kan in deze geen plaats vinden; cum juramentum non sufficit, quoties statutum probationem requirit. Schomaker Adv. 4. deel Conf. 1. n. 8. En iemand , die zyne intentie met instrumenten bewyzen kan , staat het zelfs vry , om , schoon hem den Eed geinjungeerd is , dezelve te wygeren , zonder gehouden te zyn dien Eed*
te

te refereren. Middell. *ad Vrom. de for. Comp. lib. 3^a Cap. 28. §. 5. n. 10.* Immers zoude de geene, aan wien het doen van den Eed wierd geinjungeerd, niet verplicht zyn dezelve dadelyk te accepteren of te refereren, maar bevoegd kunnen geacht worden om een termyn van deliberatie te nemen; *an jurare, cedere, an vero suam conscientiam aliis probationibus expurgare malit.* Waar door dan retardement aan de zaak zou toegebracht en belet worden, dat dezelve, zittens Gerichts en summarie aanstonds zoude kunnen worden afgedaan. Schomak. *loc. alleg. n. 12. et 13.*]

2. [*Voorbehoudens hem ook zyne repetitie, indien &c.* Dit is alzo mede gestatueerd by het *Reglement op de manier van Procederen in de Graafschap Zutphen, d. a. 1773. Cap. 6. Art. 21.*, alwaar geenerhande weder spraak nog exceptie, tegens zoodane liquide vorderingen, word geadmitteerd, maar alleen de *condictio indebiti* opengelaten; het welk over een komt met het Saxische Recht, volgens het zeggen van Coler. in *Tract. de Process. execut. part. 3. Cap. 1. n. 103.* in verbis: *scriptura recognita, habet paratam executionem, adeo, ut contra illam non admittatur alia exceptio, quam solutionis, aut alterius satisfactionis, sed statim ad instantiam Creditoris iudex comminetur executionem, non aliter, quam si sententia præcessisset, reservando tamen reo suas exceptiones, quas ei post factam executionem liberum est proponere.* Zoo dat aan een zoodanig Verweerder zyne defensie niet afgesneden, maar dezelve alleen veranderd en een Crediteur, als alle præsumtten in zyn faueur hebbende, op eene billyke wyze aan het zyne geholpen word. Ondertusschen kan een Richter, wanneer Parthyen niet onder een en hetzelfde Gericht gezeten zyn, of'er zig andere redenen voor opdoen, een Crediteur injungeren om te stellen *Cautie de judicio sisti,*
refu-

TIT. X. ART. XLVI. & XLVII. 385

refusione expensarum, et de restitutione ejus, quod indebité acceperit, op dat een Verweerder, in cas van onschuld, zyn Parthy niet voor een ander Gericht behoeft op te zoeken, of gevaar te lopen, dat na gedane betaling, nooit restitutie zou kunnen bekomen. Zie Sententie by Schomak. *Adv. 4. deel Conf. 1.* zie over de *Condiçtio indebiti* beneden op *Art. 61.*] *Rechten van Roermonde p. 5. Tit. 5. Art. 4. et 5. Land-Recht van Zutphen Tit. 2. Art. 2. van Veluwe Tit. 11. Art. 5. Schraff. 1. deel Adv. 7. n. 14. et seqq.*

A R T. XLVI.

In cas van Peyndinge voor Thynsen, Erf-Pachten, Renten ende Interessén moet al mede betaeling bewesen, of anders den Verweerder gecondemneert worden.

A R T. XLVII.

Wanneer ymand geciteert is voor s' Heeren breucken ende daer consteert van de misdæet, soo sal den Officier die daer toe staende breucke by het Gericht toe-erkennt worden.

[Omtrent dezen Articul is te noteren, het geen bevores *Tit. 4. Art. 5. et 9. en Tit. 9. Art. 14. n. 2.*, omtrent het invorderen van 's Heeren Breuken, zoo als het voor dato van het Land-Recht plaats had, is aangekend.]

ART.

A R T. XLVIII.

Indien niet genoeghaem conſteert van de miſdaet, ſoo moet den Officier ſynen Eyſch by faute van bewys werden ontſeyt.

I N H O U D.

1. Zaaken, welke in factu beſtaan, moeten geheel bewezen worden.
2. Wanneer dan Verweerder eenen expurgatorien Eed kan opgelegd worden.

1. [Niet genoegzaam. Dit zyn zaaken, die in factu beſtaan, waar van de waarheid, door getuigens, moet blyken, en waar omtrent gevolglyk de algemeene regul moet gelden, dat de Aanlegger zyne poſitien moet bewyzen, en niet hy, die dezelve ontkend. L. 2. L. 21. ff. L. 23. Cod. de probat. Te regt zegt hier omtrent Mynſingerus Cent. 1. Obſ. 40. *Elegans eſt dogma, quod ſi qualitas facti inſtituta actionis non probetur, etiamſi factum in ſe doceatur, verum tamen debeat ſubſequi abſolutoria.* add. Cent. 3. Obſ. 98. et Cent. 4. Obſ. 80. Weshalven dus die beklagd word met de negative volſtaan kan, en ook van den eiſch, zoo dezelve niet word bewezen, ontſlagen
2. moet worden. Dog hier omtrent hangd veel af van 't *arbitrium judicis*, omme, na de omſtandigheden van tyd en plaats, wanneer en waar de miſdaad begaan is, te letten, of niet, in zommige gevallen, één getuige of domeſticque bewyzen, voor voldoende moeten geacht worden. *Rechten van 't Over-Quart.*

*Quartier 6. d. 1. Tit. §. 7. Art. 12. Nederl. Adv. 1. deel Conf. 64., ofte zoo veel moeten uitwerken, dat de Verweerder gehouden worde, omme zig, even als op Veluwe plaats heeft, wanneer maar gedeeltelyk ontfteerd van de misdaad, met Eede te zuiveren. Schraff. Adv. 4. deel Conf. 6. n. 1. En zoo een Verweerder niet enkelyk negeerd, maar zyn *alibi* of omstandigheden aanvoerd, en daar op zyne ontkenning fundeerd, dan is hy ook gehouden, dat zyn *alibi* of die geallegerde omstandigheden te bewyzen. L. 14. Cod. de Contrab. et Committ. stipulat.]*

A R T. XLIX.

Ende in zoodanigen val kan den Officier, wanneer hem daer na beter bewys voorkomt, weder op 't nieuw voor deselve Breucken peynden.

I N H O U D.

1. & 2. *In dit geval moet in de eerste sententie de Clausule, by gebrek van genoegzaam bewys, uitgedrukt zyn.*
3. *Peinden staat abusfvelyk in den Text.*

1. [*Beter bewys.* Dan moet egter uit de eerste Sententie blyken, dat de eisch by gebrek van genoegzaam bewys is ontzegt geweest; gelyk zulks uit de woorden van den voorgaanden Articul, zoo moet — by *sätte* van
C e van

van bewys werden ontzeyt, genoegzaam is af te nemen. Want een geciteerde zonder zoodane limitatie geabfolveerd zynde, zoude de Officier niet gequalificeerd zyn, om naderhand, wanneer hy dagt beter bewys bekomen te hebben, weder op nieuw, voor dezelve breuken, te ageren, wyl hem dan obsteren zoude de *exceptio rei judicatae*; vergelyk Schraff. *ad Reform. Velav. p. 29. n. 10. - 12.* Binnen Nymegen is eene Overdragt bekend van den 15. Octob. 1586., waar by in 'talgemeen is vastgesteld, dat het zoo wel aan eenen Aanlegger als Verweerder vrystaat, om, na voldoening der eerste Sententie, wanneer zy nieuw bewys, dat ten Proesse niet vertoondt was, in handen bekomen, zonder argelift daar in te gebruiken, wederom van nieuws met regt te procederen.]

2. *Voor dezelve breuke peinden.* En hier mede is dus de quaestie uitgemaakt, of de geene, welke, wegens gebrek van bewys, van de beschuldiging vrygesproken is, op nieuw bekomene bewyzen, weder kan aangesproken worden, waar van te zien Coren. *Obs. 26. nam alias qui semel absolutus est a iudice denuo accusari de eodem Crimine nequit. L. 17. §. 1. D. de accusat. Wefenbec. in paratit. ff. de accusat. n. 20. et volenti etiam accusare alias obstat exceptio rei judicatae. L. fin. Cod. de Custod. reor. L. 2. Cod. de except. rei judicat. L. fin. C. de Custod. Barbos. loc. comm. lib. 1. Cap. 28. n. 7. ubi plura.*
3. *Peinden.* Dit diende veranderd te zyn in *Citeren.* Ziet beneden *Tit. 35. Art. ult.* [en de Aantekening op den voorgaanden 47. Art. geallegeerd.]

A R T. L.

Als van de daedt blyckt, maer gefustineert
wordt daer mede niet verbreuckt te zyn,
fal het Gericht al mede daer over er-
kennen.

[*Niet verbreukt te zyn.* Want het kan gebeuren,
dat iemand, uit onkunde, of wettige ignorantie, of
ook by toeval en buiten zyn schuld, iets gedaan of
verricht heeft; waar op door de Wet zekere breuke
gesteld is, en, in zoo een cas, kan een Richter, wyl
in Civile Breukzaaken zoo wel als in zwaare Delicten,
voornamentlyk op de intentie, of 't opzet van den
Breukpligtigen, ofte immers op deszelvs verregaand
verzuim, meer als op de daad zelvs, moet gelet
worden, denzelven vryspreeken. Wordende zelvs in
't algemeen in zoodane zaaken meer vryheid aan den
Richter gelaten, dan in Criminele, zulks dat zelvs een
Richter, uit hoofde van des geciteerdens armoede, de
boete mag modereren. *Vrom. de for. compet. lib. 2.
Cap. 1. §. 12.*]

A R T. LI.

Sonder dat men soodanige Saecken sal wy-
sen tot schryven.

A R T. LII.

Ten waer het een misdact was, die infameerde, of daer toe stonde een seer groote Boete, waer mede den Beklaegde een groot deel van syn Goedt soude missen, ende dat de saecke niet allerdinghs klaer was, in welcken val 't Gericht oock sal mogen ordonneren te schryven op de ordinaris of kortere termynen na gelegentheyte van saecke.

I N H O U D.

Onderscheid tusschen Boete en Arbitraire Correctie.

[*Een misdaad die infameerde.* Wyl deze Articulen alleen beroeren de manier van procederen in zaaken van zoodane natuur, als gedeeltelyk in de volgende 35. en 36. Tituls opgenoemd, of anders by 's Landschaps Placaaten bepaald zyn, zoo zullen wy hier alleen maar noteren, dat op een infamerende misdaad, meer een straffe, dan wel een geld boete, staat, dog dat het altyd aan de bescheidenheid van een Richter word overgelaten, om, na omstandigheden van persoonen en zaaken, eene Geldboete niet alleen te verminderen, maar ook te verzwaaeren, en zelfs tot lichamelijke straffe; als *bannen*, het *aan een kaak ten toon stellen* en diergelyke, uit te rekken; dog dan word het eene *arbitraire Correctie* genoemd, en geoordeeld meer tot de Criminele als Civile Rechtspleging te behoren. S. van Leeuwen *over de Cost. van Rbynland* pag.

pag. 121. n. 11. En wyl zaaken van zoodane zwaare natuur een naauwkeuriger onderzoek, dan wel andere geringere zaaken, vorderen, zoo moet een Richter ook oordeelen, of dezelve verdienen mondeling, dan schriftelyk, behandeld te worden. Te meer, wyl volgens dit Land-Recht, in grove Delicten mede plaats heeft, dat de geene, welke de Geld-boete niet kan voldoen, arbitralyk, anderen ten exempel, tot erkenenisse van 't Gericht, moet gestraft worden. *vid. infra Tit. 35. Art. 14. versu. Edog &c.]*

A R T. LIII.

Als by Peyndinge werden gevordert Pacht-penningen, ende by den Pachter betaeling gedaen is, of Ongelden verschooten zyn, welcke hy soeckt te korten, of indien hy yts anders inbrenght voor betaeling ende over de Betaelinge of Ongelden of anders quaestie valt, soo mogen Parthyen wel werden geordonneert te liquideren, oock Commissarien gegeven worden, om de differenten by Compositie of Uytspreeck af te doen.

I N H O U D.

1. *Uit welken hoofde een Pachter korting en liquidatie kan eischen.*
2. *Wanneer aan Commissarien de magt kan verleend worden om Uitspraak te doen.*
3. *Hoe Parthyen zulks kunnen ontwyken.*

1. [Of Ongelden verschoten zyn. Ingevolge Tit. 30. seq. Art. 14. en volgende, word aan een Pachtter het voorregt gegund om aan de Pacht te mogen korten, niet alleen noodwendige reparatien, na vergeeffsche deswegen aan den Eigenaar gedaane waarschouwing, gemaakt, maar ook zyn verschot tot verbetering van 't goed, als 't zelve gedaan is met last of goedvinden van den Eigenaar, mids dat het een en ander liquid is, of dat hy van zyne zyde tydelyk instantien gedaan heeft, dat het mogte geliquideerd worden, en dus heeft, in zoodane gevallen, als uit een en dezelve zaak voortvloeiende, Compensatie van schuld tegens schuld plaats, waar door de Eisch van den Eigenaar, met 'er daad, *ipso jure*, zoo veel verminderd word, als den Verweerder bevonden word, in afrekening te hebben kunnen brengen. *L. 1. ff. et L. 4. Cod. de Compen. sat. S. van Leeuwen R. H. R. 4. Boek 40. deel n. 2.*]
2. [Ook Commissarien gegeven worden. Om dat aan een Verweerder het voorregt van Compensatie niet ligt behoord weggenomen, nog dezelve om eene geringe illiquiditeit, met de geheele betaling bezwaard, en dus genoodzaakt te worden nieuwe Procedure te beginnen, daar de plicht van een Richter is te zorgen, dat de Proceffen afgesneden, en niet, door hun toedoen, het eene uit het andere geboren worde: ten welken einde het, in 't slot van dezen Articul, aan 't Gericht zelve word toegelaten, om aan Commissarien te verlieen de faculteit, om over zoodane liquidatie en afrekening finale Uitspraak te doen; 'twelk ingevolge eener Landschaps Resolutie en Authorisatie van den 29. October 1708., te vinden in 't *Pl. B. III. deel Col. 128.*, in 't algemeen schynd te kunnen geschieden, wanneer tusschen Litiganten, uit eenigen hoofde
3. moet gerekend en geliquideerd worden. Moe-
tende

tende zoodane Parthye, welke geen genoeg nemen, dat aan Commisfarien zoo eene ample magt gedeferreerd worde, daar tegens, ingevolge de geallegeerde Landfchaps Refolutie, by zittende Gerichte, protesteren. Zie ook Mynzing. *Cent. 3. Obs. 41.*]

A R T. LIV.

Anders moet den Pachter al mede werden gecondemneert.

[*Anders.* Dat is, zoo de Pachter geene vordering van zoodane natuur heeft, dat de wettigheid van dien, zonder moeite, blyke. S. van Leeuwen *loc. allegat.*]

A R T. LVI.

't Selve moet oock werden gepractiseert in cas van Peyndinge voor Kost-geld, Maegen-aes, verdient Loon, Salaris ende Verschot, ende anders van Landt-Schryvers ende Secretarien, Advocaten, Procureurs, Medicyns ende Chirurgyns, mitsgaders voor geleverde Wahren ende Koopmanschappen.

A R T. LVI.

Dergefalt, dat foo wanneer van geen betaeling blyckt, den Verweerder moet verklaert worden te hebben gedaen een quaede Pandtkeringe, voorbehoudens niet-termin Reeckeninge, Taxatie ende Moderatie, indien gefustineert werdt het Kostgeldt, Maegen-aes, verdient Loon, Salaris ende Verschot ende anders te hoogh gesteldt te zyn.

[Zie over deze Articulen, het geen hier voor *Tit. 4. Art. 6. en 7.* is aangetekend.]

A R T. LVII.

Reconventie heeft in 't Ryck van Nymegen, Ampte van tusschen Maes ende Wael, Over ende Neder-Betuwen, als mede in de Heerlykheden ende Gerichten daer onder referterende of gelegen zynde, geene plaetse, als oock niet de *Compensatie* van Schult tegen Schult, ten waere deselve *liquid* was, of sittens Gericht *liquid* konde gemaect worden.

I N H O U D.

1. Reconventie beschreven.
2. Hoe verre Die in deze Provincie kan geschieden.
3. Wanneer dezelve moet geëntameerd worden.
4. Reconventie behoorlyk gedaan zynde, is de Aanlegger gehouden daar over te recht te staan.
5. Tegen Reconventie kan niet wederom Reconventie, maar wel presentatie gedaan ofte Litispentie geallegeerd worden.
6. Wat Compensatie is.
7. Wanneer dezelve kan plaats hebben.
8. Dezelve werkt, ipso jure, metterdaad.
9. Manier van dezelve te allegeren.
10. Of zulks ook, tegen executie en in cas van Appel, kan geschieden.

1. Reconventie — geen plaats. Reconventie, ook Wedertigt genaamd by de *Rechten en Costumen van Antwerpen pag. mibi 208. Art. 14.* [*Wederklaechte by 't Land-Recht van Over-ÿffel. I. deel Tit. XI. Art. 1.*, is een wedereisch, die de Verweerder ten laste van den Aanlegger, ofte den geene, op wiens naam geageerd word, by 't zelve Gericht inbrengt. Dog, die voor ofte van wegens andere ageren, als Voogden, Volmachtigers &c. kunnen niet gereconvenieerd worden, voor 't geen zy zelve den Verweerder mogten schuldig zyn. *Arg. L. penult. ff. de Compens. Carpz. Jurispr. for. part. 1. Const. 7. def. 6.*]
2. Dat Reconventie by de Geldersche Wetten niet is aangenomen, daar in schynd men het *Jus Saxonicum*, waar by 't zelve ook niet bekend is, geampleteerd te hebben. In de Stad van Arnhem heeft dezelve plaats tegens Vreemden. *Manier van Procederen aldaar Art. 41.*; ook in de Stad van Elburg *Cap. van Ingangen van Rechten Art. 2.* [Dit Land-Recht stelt, by den volgenden Articul alleen

zoodanen Wedereifch vry, die uit dezelve oorzaak fpruidt, als de Eifch. Maar volgens 't *Land-Recht van Tielre- en Bommelre-W. Cap. 12. Art. 18.* staat het den Gedaagde vry den eifcher voor 't zelve Gericht aan te fpreken, *over eenige actie*, die hy tegens hem zoude vermenen te hebben, om by order en diftinctelyk beide onder een oordeel gebragt ende gelykelyk daar op recht gedaan te worden; en de *Provisionele Ordonn. &c.* binnen Nymegen maakt dezen aangaande ook geene limitatie, ftatuerende alleenlyk omtrent de manier van procederen in cas van Reconventie *Art 47.*, dat die eifch van Reconventie meendt in te ftellen, 't zelve doen moet voor, ofte ftraks en immediate na de *Litiscontestatie &c.* Deze manier van procederen heeft ook by de Recht-banken onder dit Land-Recht plaats, zoo wel als elders, wanneer de zaaken in Conventie en Reconventie gelykelyk by order gehandeld en onder een oordeel gebragt zullen worden; 't welk 't *Land-Recht van Tielre- en Bommelre-W. loco alleg.* ftatueerd "inval de Reconventie voor de Litiscontestatie is geëntameerd." Dog 't *Land-Recht van 't Over-Quartier 5. deel Tit. 10. §. 3. n. 2.* zoo wel, wanneer de Wedereifch, voor de Litiscontestatie, als *terftond daar na* word gedaan. Dat egter, *ibid. n. 3.* ten opzigte der verdere behandeling, wil, dat Parthyen in Conventie en Reconventie van byzondere Schriftuuren zullen dienen; "op dat 'er geene Confufie ofte mengeling van „ Rechtsvordering in de Schriftuuren en valle van beide „ de Proceffen, ende daar door de zaake niet verdonkerd en worde." Zie voorts *Vromans de for. compet. lib. 1. §. 16.* en *Middell. in Not. Myusing.*

4. *Cent. 1. Obj. 13.* De Reconventie aldus behoorlyk gedaan zynde, verpligt den Aanlegger om op den wedereifch te antwoorden, of fchoon hy anderzints het Rechtsgebied van dien Richter niet onderhevig waa-

- ware; kunnende denzelven geene exceptie van incompetentie of renvoy te flade komen. *L. 14. in fin. Cod. de Sent. et interloc.*, in zoo verre, dat de Verweerder, zoo lange de Aanlegger niet over den eifch in Reconventie *litem* gecontesteerd heeft, niet alleen niet gehouden is, over den eifch in Conventie verder te procederen, maar ook zelfs zig en van dien eifch zoude kunnen kwyddingen, en voor den wedereifch by Verstek ofte in *Contumaciam* procederen, even als een Eifcher in Conventie zoude doen, wanneer de Verweerder niet kwam te antwoorden; terwyl 't ook aan den eifcher, om den wedereifch te ontgaan, niets zoude baaten, zoo hy van zynen eifch hadde gedefisteed en daar aan gerenuntieerd. B. van Zutphen *Nederl. Practyk voc. Reconventie §. 1 & 15. Voet ad ff. de judiciis n. 78. Holl. Rechtsgel. Woordenb. voc.*
5. Reconventie *in fine*. Staande 't zelfs den Aanlegger niet vry om tegen den eifch in Reconventie wederom een nieuwen eifch te formeren, maar wel praesentatie te doen, en zoude ook, zoo de wedereifch reeds elders regthangend gemaakt ofte beflist waere, tegen denzelven de exceptie van *Litispendentie* ofte *Litisfinita* kunnen worden geproponeerd. Vromans *et Middellant loco alleg. S. van Leeuwen R. H. R. 5. Boek 8. deel §. 5. et seqq.*]
6. [Ook niet de *Compensatie* — ten waere dezelve *liquid was*. *Compensatie* is de vernietiging van de schuld des eenen, door de tegenschuld van den anderen. Huber *Hedend. Rechtsgel. I. deel 3. Boek*
7. *Cap. 41. §. 7.* Hier toe word, zoo na gemeene Rechten als by dit Land-Recht, vereifcht, dat de schuld *liquid zy*, en daar onder begrepen niet alleen, dat dezelve by den schuldenaar word erkend, ofte, in cas van ontkenning, zonder veel onderzoeks spoedig kan bewezen worden. *L. 8. ff. de Compens.*; maar ook,

ook, dat de schuld, die in Compensatie gebragt word zuiver en zeker zy, zoo dat de tyd der voldoening reeds zy verscheenen, en dezelve niet afhankelyk zy van Conditien, die nog kunnen of niet kunnen plaats hebben. *L. 7. L. 16. §. Cod.*; terwyl ook daarenboven de schulden, die tegen elkander zullen gecompenseerd worden, moeten zyn van eenerley aardt, waar van de eene met de andere, zonder eenige ongelykheid terstond kan worden gewisseld, en die in elkanders plaats kunnen staan. *L. 4. L. 8. C. eod.* Invoegen de Compensatie schier anders niet kan geschieden, als daar wederzyds geld in schuld is, ofte eenigerley zaak in 'tgeneraal, moettende anderzins eene Taxatie ofte waardeering der wederzydsche Vorderingen voor af gaan, om dezelve tegen elkanderen te kunnen vergelyken en compenseren. *Huber loc. alleg. §. 9.*

8. Zoodane liquide schulden wederzyds plaats hebbende, geschied de Compensatie met ter daad, *ipso jure*, met dat gevolg, dat de eene schuld, ter concurrenter som, verstrekt tot voldoening en betaling van de andere, en dienvolgens de loop der Interestse van de eene schuld en de pœnaliteiten, die, in cas van geene prompte betaling, gesteld waren, tot zoo verre, ophouden, en Panden en Borgen voor dezelve gesteld, daar door worden ontlagen van den tyd af, dat de tegenschuld

9. is komen te ontstaan. *L. 4. L. 11. ff. eod.* Om egter deze effecten der Compensatie, in weerwil zyner Tegenparthye, te genieten, moet dezelve aan 't Gericht worden geallegeerd, 't welk onder dit Land-Recht gewoonlyk deezer wyze word gepractiseerd, dat de Verweerder by zyn Antwoord concludeerd.

„ Dat de Aanlegger gehouden is tegen zynen gedaanen eisch in Compensatie te lyden zoodane sommen

„ als Verweerder voor den Aanlegger, uit hoofde

„ van - - - - - uitgeschoten of betaald heeft; (dezelve ofte andere posten, met de oorzaken van schuld,

schuld, uit te drukken) " en dat hy dienvolgens kan
 „ volstaan met aan den Aanlegger te voldoen, dat
 „ geen, 't welk bevonden zal worden hem by slot
 „ van Rekening aan te komen." Wordende als dan,
 „ wanneer het Gericht een Compensatie admitteerd, of
 „ bepaaldelyk in de Sententie uitgedrukt, al het geen in
 „ Compensatie moet geleden worden, ofte ook wel in
 „ 't generaal gesteld, " dat Parthyen gehouden zyn, des-
 „ wegen binnen zekeren tyd te liquideren, en in cas
 „ van stoot, voor den Gerichte te erschynen, om, na
 „ verhoor derzelver, te ordonneren, 't geen bevonden
 „ zal worden te behoren. En dat 'er alzoovoor 't gee-
 „ ne na liquidatie bevonden word aan den Aanlegger
 „ verschuld te zyn, is gedaan een goed Bezaat of Pein-
 „ ding &c." Zie Schomaker *Adv. 1. deel Conf. 5.*
 Anders word de Verweerder met deszelves Contra-
 prentien gerenvoijeerd om die by eene separate instantie
 in te vorderen. Schomak. *ibid. Conf. 24.* De
 10. Schuldenaar verzuimd hebbende tegen den eisch van
 den Crediteur in ryds Compensatie te allegeren, word
 niet belet om die, zelfs na de sententie, voor te wer-
 pen tegen de executie, zoo verre de Wedersschuld ter-
 stond kan bewezen worden. Huber. *loc. alleg. §. 25.*
 Voet *ad ff. de Compens. §. 2. in fin.;*] in cas d'Ap-
 pel mag mede Compensatie geobjicieerd worden, maar
 geen Reconventie geschieden. Ber. van Zutphen *Nederl. Pract. Tit. Compensatie n. 14.* Over de ma-
 terie van Compensatie handelen Grot. *Inl. 3. Boek*
Cap. 40. Mevius *ad Jus Lubec. lib. 5. Tit. 3.*
 Christin. *ad L. L. Mechl. Tit. 1. Art. 24.* Goris
ad Consuet. Velav. Cap. 11. Art. 5. n. 6. 7. Idem
in Advers. Tr. 4. §. 31. n. 4. Wanneer de schuld
 liquid is, heeft de Compensatie ook by 't *Jus Saxoni-*
cum plaats. Treuder. *vol. 1. disp. 25. ib. 14. lit. d.*
 Schraff. *ad Consuet. Velav. p. 105. n. 10.* Idem *in*
Observ. pract. lib. 2. obs. 210. n. 6.

A R T. LVIII.

Ofte wanneer het geen men in Compensatie wil brengen, of in Reconventie eyschen, spruyt uyt deselve oorfaecke, gelyck wanneer verschil valt tusschen Vennitten, of die gene dewelcke eenen gemeenen Handel gedreven hebben, of tusschen Erfgenamen van een Nalatenschap, of tusschen een Rentmeester of Administrateur en syn Meester, tusschen een Momboir ende syne Pleegh-kinderen.

[*Vennitten.* *Vennit* of *Vennoot* is een oud Duitsch woord, betekende *Makker* of *Medgezel*; *Socius*. Zie Kiliaan *Diction.* op 't woord *Vennoot*. Compagnons van Negotie zyn gehouden elkanderen, wanneer zy daar toe worden gevorderd rekening te doen van hunnen gemeenen handel, en zyn daar toe ook aan de Erfgenaamen van een der overledene Compagnons verplicht. *L. 9. ff. de Edend. L. 63. §. 8. ff. pro Socio.*]

[*Rentmeester.* Ook tusschen Pachter en Verpachtersse, zoo als by 't Land-Gericht van Over-Betuwe, te Elst, den 2. October 1600, in zaake van Marten Aarndt, *contra* Mechtelt van Voorst is verstaan, dat Pachter de Gelden voor Verpachtersse verschoten, aan de Pachtpenningen kan korten, en dus eene kwade Peinding gedaan te zyn.]

A R T. LIX.

In hoedaenige ende diergelycke saecken
Compensatie ende Reconventie plaets
heeft, in ende over alle vorderingen,
spruytende uyt den gemeenen Handel
Erffnisse, of uyt foodanige Administra-
tie ende aenkleven van dien.

[*Gemeen en Handel &c.* Dus over alle 't geen
tusschen voors. Perfoonen, uit hoofde van den gemeen-
nen handel Erffnisse of Administratie, van wat aardt
't ook zy, staat te veressenen. Zie ook Goris *ad Conf.*
Velav. Cap. 11. Art. 5. n. 61.]

A R T. LX.

Als den Aenlegger niet en erschynt, kan
sich den Verweerder van die Instantie
quyt dingen, ende dan is den Aenlegger
gehouden hem alle syne kosten ende
schaeden te vergoeden.

I N H O U D.

1. *De Aanlegger kan ook Noodsinning allegeren.*
2. *De Quytddinging betreft alleen de Instantie.*
3. _____ geschied op den eersten Gerichtsdag.
4. *Van de Exceptio non refularum expensarum.*

1. *Als*

1. *Als de Aanlegger niet erschynd.* Nog iemand van zynent wegen zendt, die de Noodsinnige, waar van in de volgende Articul, proponeerd; want een Aanlegger zig zoo wel als een Verweerder kan vernoodsinnigen, als aantoondt Goris *ad Consuet. Velav. pag. 238.*
2. *Instantie. Adeoque salvata instantia tantum perit.* L. 73. v. 2. D. de judic. et Goris *ad Consuet. Velav. pag. 238.* En kan dus de Aanlegger altyd, wanneer hy wil, de kosten en schaden aan den Verweerder betaald, of, indien die niet liquid mogten zyn, daar voor een dubbelden stuiver *cum Clausula de augendo quatenus opus* geoffereerd, en, by refus, geconfigureerd hebbende, zyne actie en eisch *de novo* institueren. Schraff. *Obs. Pract. p. 2. obs. 409. n. 4.*
3. *Kwytdingen.* Dat is des Aanleggers non Comparitie accuseren, en kost- en schadeloofe absolutie van die instantie verzoeken. Zie *Stad-Recht van Deventer 2. deel Tit. 13. Art. 5. Land-Recht van Overijssel part. 1. Tit. 12. Art. 5. Christin. ad L. L. Mechl. Tit. 1. Art. 20. n. 1. in princip.* Zynde dit bekend onder de naam van *Acte van Comparuit* te verzoeken. S. van Leeuwen *Manier van Procederen pag. 16.* [En gelyk de Aanlegger, by non Comparitie van den Verweerder, Denzelven, op den eersten Gerichts-dag, voor de klokke twaalf uren, moet laten aan de Bank eischen en contenderen; " dat dezelve, „ zal worden gewacht en gewaard, zoo lange na „ Rechten te wagten en te waaren is, en dat, by non „ Comparitie, de wacht bedingdt, ten effecte als na „ Rechten: " even zoo moet de kwytdinging door den Verweerder geschieden op den eersten Gerichts-dag na de klokke twaalf uren, als wanneer ter Rolle dicteerd; " dat hy door N. N. in cas van Bezaat, of „ anders,

„ anders, aangesproken zynde, zig daar tegens in oppositie gesteld heeft, als blykelyk sub num. 1. & 2.
 „ Dat hy alnu, by klimmen der Sonne, erschienen is
 „ om van N. N. gewacht te worden, zonder dat de-
 „ zelve is gecompareerd, of hem *in judicio* gewacht
 „ heeft. Dat hy, wyl thans de Son aan 't dalen is,
 „ ten gevolge van dien zig van die instantie, kost- en
 „ schadeloos kwytdingt. ” Want gelyk eene kwytding-
 ding, welke voor twaalf uren ware geschied, niets
 zoude uitwerken, zoo de Aanlegger, voor het dalen
 der Son, nog compareerde, en zyne wacht en aanspraak
 overgaf, *Damh. Pract. Civ. Cap. 80*, zoo zoude ook
 eene kwytding niet gelden, welke, na opgeklopte
 Bank, gedaan wierd, om dat als dan het Gericht ge-
 scheiden is, en alles, tot den volgenden Gerichts-
 dag, in staat blyft; volgens *Art. 62. seqq.* In den Ampte
 Over-Betuwe zyn egter veele kwytdingingen bekend,
 die, na opgeklopte Bank, zyn geschied, hoewel ons
 niet voorgekomen is, dat deswegen Contest of oppo-
 sitie is gevallen: Dog valdt, hier omtrent, nog te let-
 ten, dat, zal de kwytdinging behoorlyk geschieden,
 de zaak dan in dien staat moet zyn, dat de termyn tot
 het doen der oppositie reeds verlopen is; want een
 Aanlegger is niet verpligt, om zig te informeren na de
 gedaane oppositie, voor dat de termyn, daar toe by
 de Wet gesteld, is verstreken, waar omtrent ook de
 oppositie, tot praëjuditie van een Aanlegger en om hem
 te vervangen, niet mag vervroegt worden.]

4. *Alle zyne kosten en schaden. Land-Recht van
 Over-Yffel Tit. 22. van Gerichts-kosten. Christin.
 ad L. L. Mechl. Tit. 1. Art. 20. n. 1. et Art. 21. n.
 6. [Land-Recht van Tielre- en Bommelre-W.
 Cap. 12. Art. 25. Stad-R. van Bommel Cap. 10.
 Art. 26. Zie ook hier voor Tit. 4. Art. 15.] In-
 voegen dat anders kan geproponeerd worden de excep-*

tio non refusarum expensarum. Stad-Recht van Zutphen Tit. 19. Art. 7. Land-Recht van Veluwe Cap. 19. Art. 5. Nederl. Adv. 4. deel Conf. 142. p. 392.

A R T. LXI.

Indien den Verweerder niet erschynt, kan den Aenlegger den Verweerder laten aen de Banck eyschen, ende als deselve na gedane eyschinge al evenwel uytblyft, soo bedinght den Aenlegger syn wacht, waer van het profyt is, dat den Verweerder daer mede is vervallen in den Eysch van den Aenlegger, sulcks dat hy gehouden is te voldoen, doch soo sal hem vry staen het gene betaelt is te repeteren by eene nieuwe Instantie binnen Jaer ende dagh, naer dat hy voldoen sal hebben, by aldien hy 't selve niet schuldigh is geweest.

I N H O U D.

1. *Practyk dezen aangaande in Civiele zaaken.*
2. *in Breukzaaken.*
3. *Effecten der Contumacie.*
4. *Tegen Executie mag geen oppositie geschieden.*
5. *De kortheid van tyd tot repetitie is tot straf van de Contumacie.*

1. [Banck

1. [*Banck eifchen.* In het Ryk van Nymegen, de Ampten van Tuffchen Maas en Whaal en Over-Betuwe geeft de Aanlegger, als het Gericht gezeten is, de Wacht over, welke door den Landschryver word opgelezen: De Wacht opgelezen en de Verweerder niet tegenswoordig zynde, word door den Aanlegger aan den Officier verzogt, dat de Verweerder mag worden ter Banke geëifcht: het welk door den Officier aan den Schout bevolen zynde, gaat dezelve buiten het Gerichts-huis, en roept den Verweerder om ter Banke te komen; het welk gemeenlyk gefchied met deze woorden: *N. N. word ter Banke geëifcht voor de eerste maal*; voorts met repetitie van de eerste woorden, *voor de tweede maal*; *voor de derde maal*, ofte (daar zulks gebruikelijk is) *voor de vierde maal*, *overrecht*; en relateerd *in judicio* van zyne gedaane verrigting. De Verweerder niet komende bedingt den Aanlegger de Wacht, en zulks word door den Landschryver aangetekend. Dog als de Verweerder tegenswoordig is, en declareerd, dat hy zig *gewacht* geeft, exhibeerd de Aanlegger zyn Aanspraak; welke de Verweerder kan overnemen, om daar op te dienen van Antwoord, als op *Art. 1.* gezegt is. Zoo nu de Verweerder de Aanspraak niet overneemdt, maar heen gaat, word hy mede *in Contumaciam non respondens* gecondemneerd, en gehouden als of niet was gecompareerd. *Damhoud. Pract. Civ. Cap. 78. §. 23.* In den Ampte Neder-Betuwe geeft ieder, welke een zaak aan 't Gericht heeft, zyn Wacht en Aanspraak bevorens aan den Landschryver over, die dezelve alle op de *Rolle* brengt: Het Gericht gezeten zynde, leest de Landschryver de *Wachten*, na ordre der *Rolle* op, en ieder presert zynde Verweerder meld zig dan, dat hy zig *geëifcht* en *gewacht* geeft; en anders word geprocedeerd, als van de andere Ampten gezegt is.
2. Ten aanzien der Breukzaaken word in het Ryk van

Nymegen en den Ampte Over-Betuwe geprocedeerd, als in andere zaaken, en de Geciteerdens niet comparerende, word 'er eene formele sententie tegens dezelve gepronuntieerd. In de Ampten van Tusschen Maas en Whaal en Neder-Betuwe egter is het gebruikelijk, dat, ten dage dienende, by het oplezen der Rolle van 's Heeren wegen, de Geciteerdens worden ter Banke geëischt, en niet comparerende, op de kant of *in margine* door den Landschryver getekend, *non comparuit*, waar op van wegens den Officier *de Wacht bedongen word, zoo lange de Richter ter Gerichte zit*. By het vallen der Bank, en het oplezen van het laatste Vonnis, eischt den Officier *vervolg tegens de non Comparanten*, en word ook alzoo aangetekend *in fine* der Rolle: *En heeft de Volmachtiger van 's Heeren wegen vervolg geëischt*. Dit dictamen ter Rolle nevens de marginale Aantekening van *non comparuit*, en byvoeging *in fine* van 't zelve van de voorstaande *vervolg-eisfching*, word by Extract, door den Landschryver betekend, geligt en aan den Breukachtigen geïnfinueerd, met bygevoegde Sommatie tot voldoening binnen zekeren Termyn: En word dit dus geconfidereerd, als eene ergaane Contumacie, zonder dat 'er formele contumaciele Sententie geschept, maar, op 't voorgem. Extract, by Beschut voortgeprocedeerd word. En diendt hier by in 't generaal te worden aangemerkt, dat een Verweerder, na dat op den eersten Gerichts-dag aan de Bank geëischt en niet gecompareerd was, op den volgenden dag nog wel word geadmitteerd om de Aanspraak over te nemen, als hy met solemnelen Eede kooft te verklaaren, dat hem niet bekendt is geweest, wanneer 'er Gerichts-dag zoude zyn, als verstaan by het *Land-Gericht van Over-Betuwe*, in zaake van *Mr. J. Moorrees contra N. Evers den 30. October 1743.*]

3. [*Vervallen is in den eisch van den Aanlegger*] Volgens de oude Geldersche Wetten en Praetyk wierd een Contumacie zoodanig odieus gehouden, dat de gecontumaceerde, door deszelvs uitblyven, gehouden wierd voor geheel en al verwonnen, zoodanig dat, door de Contumacie, van geen schuld schuld wierd gemaakt, welke pæne, in zyn volste kragt, geen plaats meer vind dan op Veluwe: Want of schoon wel ha dit Land-Recht een Verweerder vervald in den eisch van den Aanlegger, zoo staat hem evenswel vry binnen jaar en dag te repeteren, het geen hem door de Contumacie te onregt is afgenomen; dog is ondertuschen gehouden provisonële betaling te doen; daar anders de Aanlegger, zoo de Verweerder niet in oppositie gekomen was, na Land-Rechten zoude hebben moeten voortprocederen, en zelv, zoo hy de ongereede Goederen geëxecuteerd had, verplicht geweest zyn, zyne intentie te bewyzen, waar van hy door deze Contumaciele sententie word bevryd: Dog plagt in zoodanige Sententien gemeenlyk gesteldt te worden, *den Gêcondemneerden zyne noodsinige voorbehouden*: De Gerichten, welke van latere institutien zyn, hebben deze rigeur van Rechten nog al verminderdt, door diert by zommige de drie Citatien zyn ingevoerd, en by andere aan de niet comparerende eenen termyn van purge gegeven is, zulks dat dezelve niet voor *veri contumaces* gehouden worden, voor dat den termyn van purge verlopen zy, terwyl evenswel de Aanlegger zynen eisch, by Intëndith, ten Rechten genoeg, moet bewyzen: Gelyk voor den Hove van Gelderland en binnen de Steden Nymegen en Arnhem plaats heeft.]

4. [*Nieuwe instantie*. En dus mag de Gecontumaceerde geen oppositie tegens de Executie doen, zoo als ook den 22. April 1630. by 't Gericht van Bemmelmel verstaan is, in zaake van den Heer van Bemmelmel

contra Hans Verburgt, als Oppofant, dat de Executie haaren voortgang zal gewinnen, voorbehoudens H. Verburgt zyn Actie wegens misrekening, om die, *Conditione indebiti*, te repeteren; zie egter het geen op *Art. 57.* wegens de *Compensatie* aangetekend is.]

5. [*Binnen jaar en dag.* Hier voor *Art. 45.* is een Verweerder, welke gecondemneerd is, niet bepaald om eerder, als voor verloop van den ordinaire tyd van praescriptie, zyne Actie van repetitie te institueren, en dus moet deze Termyn van jaar en dag, als een pene van de Contumacie, worden aangemerkt; zie *de Conditione indebiti* Schraff. *Adv. 1. deel Conf. 7. n. 13.*]

[*Na dat by voldaan heeft.* Dus niet na den tyd der gepronuntieerde sententie, maar van de werkelyke voldoening, afgerekend.]

A R T. LXII.

Als geen van beyde Parthyen erfchynt, of soo den Aenlegger gene Wacht doet, ende den Verweerder sich oock niet quyt dinght, soo blyft de saecke in dien staet, als of 'er geen Gerichts-dagh geweest waer, en kan als dan den Verweerder op den naesten daer aen volgenden Gerichts-dagh gewacht worden, mits dat den Inganck van Rechen alsdan niet verjaert en is, ende dat den Verweerder daer van veertien dagen voor den volgenden Gerichts-dagh gewaerschouwt worde.

I N.

I N H O U D.

1. Contumacie moet geaccuseerd worden.
 2. De Termyn van prescriptie der Ingangen van Rechten is peremtoir.
 3. In Neder - Betuwe geschied waarscbouwing voor elken Gerichts - dag.
 4. Formaliteiten by 't scheiden des Gerichts.
1. Of zoo de Aanlegger. Na de Praetyk heeft, conform het *Jus Romanum* geen Contumacie plaats, *nisi accusetur*. L. 13. §. 2. *in verbis et siquidem Cod. de judic.* Christin. *ad L. L. Mechl. Tit. 1. Art. 21. n. 6.* Fab. *in Cod. Sabaud. de in jus voc. def. 6.* Peck. *de Jure Sift. Cap. 38. n. 5.* Schraff. *ad Reform. Verlav. Cap. 9. Art. 3. et 4. n. 5.* Idem *Obs. Pract. 387. add. Land-Recht van Zutphen Tit. 8. Art. 3. et 4.* Schomak. p. 3 *Conf. 96. p. 4. Conf. 7.*
2. [Mits dat den Inganck van Rechten als dan niet is verjaart. Volgens *Tit. 33. Art. 6.* praescriberen alle Ingangen van Rechten, welke niet vervolgd zyn, met jaar en dag: Welke termyn zoo peremtoir is, dat een Debiteur niet kan overgeven aan zyn Crediteur, dat dien termyn zal stilstaan, met dat effect, dat de volgende Crediteuren, na verloop van jaar en dag, aan die voorige instantie zouden gepostponeerd blyven: Zynde zelfs by de Landschap, op den 16. April 1723., aan een Ingezeten van Over-Betuwe afgeslagen, om aan zyne Crediteuren te mogen overgeven, dat derzelver Ingangen van Rechten in vyf jaaren niet zouden verjaaren, ten einde de gepræfereerde Crediteuren, door dit stilstaan niet gepostponeerd zouden worden aan Crediteuren, welke met recht nog niet gesproken hadden. *Pl. B. 3. deel Col. 399.* Dog volgens het *Land-Recht van Tielre- en Bommelre-W. Cap. 4. Art.*

6. kan een Aanlegger zyne *Aanspraak* (Bezettinge) tot zyne securiteit gedaan, in staat laten, zoo lang hy goed vind, ten waare de gedaagde of zyne Crediteuren, tot erkenenisse des Gerichts, hem noodzaakten de zaak te vervolgen. Zie over deze præscriptie verder op *dict. Tit. 33. Art. 6.*]

3. [*Veertien dagen* &c. Als een Verweerder in oppositie gekomen is, moet de zaak op den eerst volgende Ordinaris Gerichts-dag aan de Bank komen, en dan is het in het Ryk van Nymegen, Ampten van Tusschen Maas en Whaal en Over-Betuwe niet gebruikelijk, dat eenige waarschouwinge aan den Verweerder gedaan word; dog in den Ampte Neder-Betuwe geschied altyd eene Citatie, al was het maar vier-en-twintig uren te vooren: Want het kan gebeuren, dat de Termyn tot oppositie, daags voor den Gerichts-dag, eerst komt te verlopen, en de Verweerder dan in oppositie treedt, als wanneer de zaak nog zou moeten aangebragt worden, wilde een Aanlegger niet risqueren, dat een Verweerder zig kwytdingt. En gelyk by het aanvangen des Gerichts eenige formaliteiten, met het Bankspannen, plaats hebben, zoo worden ook, in het eene Gericht meerdere en in het andere mindere, formaliteiten gebruikt, als het Gericht op Ordinaris Gerichts-dagen scheidt. *Pl. B. App. Col. 22. et 40.*; het welk *opkloppen der Bank* genoemdt word. In den Ryke van Nymegen word daar omtrent niets byzonders geobserveerd, als dat de Landschryver, als 'er geene zaaken meer voor te brengen zyn, na het oplezen van de laatste sententie, met een hamertje op de tafel slaat, en alzoo de Bank opklopt. Dog in de Ampten van Tusschen Maas en Whaal en Neder-Betuwe worden de laatste oordeelen opgelezen, zynde van dezen Inhoud:

*In den Ampte van Tuffchen Maas en Wbaal.**Laatste Vonnis.*

„ Alle die geene aan de Bank geworven, geciteerd,
 „ aangefproken en geëifcht zyn, als recht is, ende de
 „ Verweerders hun niet erfchenen hebben, als recht is,
 „ zal den Aanlegger gewonnen hebben. Voorts alle
 „ die geene, die aan de Bank geworven zyn, als recht
 „ is, en d'Aanleggers hun niet erfchenen hebben, als
 „ recht is, zal den Voorganger vry en kwydt zyn.
 „ Voorts alle die geene, dewelke aan de Bank geci-
 „ teerd en geworven zyn, als recht is, en de Verweer-
 „ ders hun niet erfchenen hebben, als recht is, en de-
 „ ze maal uit hoog dringende noot niet hebben kunnen
 „ komen, zal den Heer die verdage ten naaften Ge-
 „ richtsdage, en aldaar 't einde, als recht is. ”

*In den Ampte Neder-Betuwe.**Leſte Vondenis.*

„ Wyft N. N. voor recht met gevolg der Ridder-
 „ ſchap, dat alle de geenen, die op huden aan der
 „ Banck geworven en aangefproken zyn, als recht is,
 „ ende die Verweerderen zig niet erfchenen hebben,
 „ als recht is, zal die voorganger gewonnen hebben;
 „ voorts alle die geenen, die aan der Bank geworven
 „ en niet aangefproken zyn, als recht is, en die Ver-
 „ weerderen zig erfchenen hebben, als recht is, zal die
 „ voorganger vry en kwydt zyn; voorts alle die geenen,
 „ die aan der Bancke geworven en niet aangefproken
 „ zyn, als recht is, en die Verweerderen zig ook niet
 „ erfchenen hebben, als recht is, en deze maal nood-
 „ halven aan der Banck niet en hebben konnen komen,
 „ die zal de Heer verdagvaarden ten naaften en daar
 „ 't eindens, als recht is. ”

In den Ampte Over-Betuwe word de Bank opgeklopt, met geslotene deuren, en daar na de deur wederom opengezet, en gevraagd, of 'er iemand is, die nog te spreken heeft; en niemand zig opdoende, scheidt het Gericht: zie wegens de kwyddingag na opgeklopte Bank *Art. 60. n. 3.*]

over